

Mogens Skipper-Pedersen
Advokat
Asia House, Indiakaj 16
2100 København Ø

Henrik Stenbjerre
Advokat
Bregentved Allé 28
2820 Gentofte

FORTROLIGT

Til bestyrelsen i Pantebrevsselskabet af 2. juni 2009 A/S

Redegørelse om advokatundersøgelse af visse forhold i Gudme Raaschou Bank A/S

INDHOLDSFORTEGNELSE

1. Kommissorium	3
2. Undersøgelsens formål, afgrænsning og metode	3
3. Sammenfatning og konklusion	4
4. Hændelsesforløbet omkring Bankens sammenbrud	7
5. Årsagerne til Bankens sammenbrud	8
6. Behandlingen af creditsager i Banken	13
7. Finanstilsynets undersøgelser	29
8. Funding aftaler med HSH Nordbank AG, Copenhagen Branch	41
9. Har årsrapporter og halvårsrapporter i perioden januar 2006 – april 2009 været retvisende?	42
10. Har Bankens eksterne revision i perioden januar 2006 – april 2009 udført revision i overensstemmelse med god revisionsskik?	49
11. Har direktionen handlet ansvarspådragende overfor Banken?	56
12. Har bestyrelsen handlet ansvarspådragende overfor Banken?	59

BILAGSFORTEGNELSE

Bilag 1:	Kommissorium af 5. maj 2010
Bilag 2:	Sammendrag af Finanstilsynets undersøgelser
Bilag 3:	Sammendrag af transaktioner mellem HSH Nordbank AG, Copenhagen Branch og Gudme Raaschou Bank A/S
Bilag 4:	Notat vedrørende uddrag af revisionsprotokollater fra ekstern revision for perioden marts 2007 - april 2009
Bilag 5:	Redegørelse om ansvarsforhold i pengeinstitutter

1. KOMMISSORIUM

I kommissorium af 5. maj 2010 har bestyrelsen i Pantebrevsselskabet af 2. juni 2009 A/S ("Pantebrevsselskabet") anmodet undertegnede advokater Mogens Skipper-Pedersen og Henrik Stenbjerre om at foretage en undersøgelse af visse forhold i Gudme Raaschou Bank A/S ("Banken") i perioden januar 2006 – april 2009.

Kommissoriet er vedlagt som **bilag 1**.

2. UNDERSØGELSENS FORMÅL, AFGRÆNSNING OG METODE

Det overordnede formål med undersøgelsen er at redegøre for årsagerne til Bankens økonomiske sammenbrud i 2009 og at vurdere, hvorvidt der er grundlag for at gøre et erstatnings- og/eller strafferetligt ansvar gældende eller udtale kritik over for medlemmer af Bankens tidligere ledelse, Bankens revisor eller andre personer.

Undersøgelsen er foretaget på grundlag af omfattende materiale udleveret af Pantebrevsselskabet. Materialet omfatter blandt andet årsrapporter, revisionsprotokollater, bestyrelsens forhandlingsprotokol, risikoreporter, solvensopgørelser, kreditpolitik og forretningsgange, rapporter og korrespondance med Finanstilsynet samt aftaler m.v. i forbindelse med overdragelsen af pantebrevsafdelingen, pantebrevsporteføljen og investeringskreditterne fra HSH Nordbank AG, Copenhagen Branch ("HSH Filialen") til Banken, herunder aftaler om funding og tabskautioner.

Vi har udelukkende baseret vores redegørelse på udleveret skriftligt materiale. Vi har af hensyn til principperne om selvinkriminering ikke drøftet sagen med tidligere medlemmer af Bankens ledelse eller Bankens revisor, men har haft opklarende samtaler med Pantebrevsselskabets ledelse.

De foretagne ansvarsmæssige vurderinger er alene udtryk for vores personlige vurderinger baseret på skriftligt materiale. Den endelige vurdering af, om der foreligger et juridisk ansvarsgrundlag, henhører under domstolene.

Ved vurdering af de i redegørelsen afsnit 9 og 10 omhandlende forhold har vi været assisteret af statsautoriseret revisor Svend Ørjan Jensen (tidligere Grant Thornton).

Advokat Lise Lotte Hjerrild (Horten) har bistået os som projektleder for undersøgelsen, hvor Horten endvidere har været sekretariat for os.

Vi har ikke foretaget en vurdering af Finanstilsynets arbejde med Banken.

Vores redegørelse er disponeret således:

Sammenfatning og konklusion er indeholdt i redegørelsens afsnit 3.

I afsnittene 4 – 8 har vi kortlagt en række faktiske forhold:

- Hændelsesforløbet omkring Bankens sammenbrud (afsnit 4)
- Årsagerne til Bankens sammenbrud (afsnit 5)
- Behandlingen af creditsager i Banken (afsnit 6)
- Finanstilsynets undersøgelser (afsnit)
- Funding aftaler med HSH Filialen (afsnit 8)

I afsnittene 9 – 12 er foretaget en vurdering af:

- Årsrapporterne og halvårsrapporterne for 2006, 2007 og 2008 (afsnit 9)
- Ekstern revision (afsnit 10)
- Direktionen (afsnit 11)
- Bestyrelsen (afsnit 12)

3. SAMMENFATNING OG KONKLUSION

3.1 Årsagerne til bankens sammenbrud

Det er vores vurdering, at Bankens høje risikoprofil inden for fast ejendom og pantebreve i sammenhæng med den negative udvikling på ejendomsmarkedet og den globale finanskriser er hovedårsagen til Bankens sammenbrud i foråret 2009. Det er tillige vores vurdering, at Bankens mangelfulde kreditorganisation, kreditstyring og kreditsagsbehandling kan have været en mindre medvirkende årsag til Bankens sammenbrud, og at Bankens tab kan være blevet forøget som følge heraf.

3.1.1 Bankens høje risikoprofil

Banken var indtil ultimo 2005 en mindre investeringsbank, hvor Bankens aktiviteter kunne finansieres af Bankens beskedne egenkapital. Bankens daværende ene-ejer, HSH Nordbank AG, gennemførte ultimo 2005/primus 2006 en omstrukturering af aktiviteterne i Danmark, der blandt andet medførte, at Banken overdrog sine corporate finance aktiviteter og fik overdraget en pantebrevsafdeling med en portefølje af pantebreve vurderet til ca. 3,6 mia. kr. samt en række investeringskreditter, hvor der var afgivet tilsagn med ca. 2,4 mia. kr., men alene udnyttet ca. 1,2 mia. kr. pr. ultimo april 2006. Denne omstrukturering/tilkøb førte til, at Banken herefter blev en nichebank med hovedvægten på ejendomsfinansiering (pantebreve) og investeringskreditter (investeringer i pantebreve og andre værdipapirer).

Den nye bank blev således født med en meget høj risikoprofil karakteriseret ved

- en markant eksponering i pantebreve og fast ejendom
- en høj andel af store engagementer til kunder inden for ejendomssektoren
- et stort indlånsunderskud, da Banken kun i beskedent omfang modtog indlån
- en beskedne egenkapital og en ensidig funding af Bankens nye aktiviteter gennem lån fra HSH Filialen.

Den negative konjunkturudvikling på ejendomsmarkedet fra 2007 og den stigende uro på de finansielle markeder, der udløste en global finanskriser, ramte i løbet af 2008 hele det finansielle marked med en meget voldsom kraft. Med Bankens afgørende fokus på pantebreve og fast ejendom og med en beskedne egenkapital og begrænsede funding muligheder ramte konjunkturedgangen og finanskrisen Banken særligt hårdt. Med Bankens høje risikoprofil inden for ejendomsmarkedet/pantebrevsmarkedet er det vores vurdering, at Banken ikke havde mulighed for at undgå Bankens sammenbrud som selvstændigt pengeinstitut. I et sådant marked ville selv Bankens forudsætning om alene at yde udlån mod fuld sikkerhed (gennemsnitlig placering af pantebreve inden for 80 % af en ejendoms værdi) ikke være tilstrækkelig til at sikre herimod.

3.1.2 Den mangelfulde kreditorganisation, kreditstyring og kreditsagsbehandling

Da den nye bank primus 2006 ændrede sit aktivitetsområde fra at være en mindre investeringsbank til at udøve egentlig bankvirksomhed med en udlånsmasse på ca. 5 mia. kr., hav-

de Banken ikke en sædvanlig kreditororganisation til håndtering af det nye forretningsområde, ligesom Banken ikke havde forretningsgange på kreditområdet. En kreditchef blev først ansat i juni 2006, og en egentlig kreditpolitik blev vedtaget i september 2006.

Finanstilsynet har foretaget to generelle undersøgelser af Banken, dels i marts 2007, dels i juni/juli 2008. Finanstilsynet konstaterede i sine undersøgelsesrapporter en række svagheder i Bankens kreditororganisation, risikostyring og kreditsagsbehandling. Det er vores vurdering, at flertallet af de af Finanstilsynet i rapporten af 30. juli 2007 beskrevne mangler har været til stede i hele 2006 og en del af 2007, og at de i Finanstilsynets rapport beskrevne forhold pr. 30. april 2008 ligeledes har været gældende i hele 2007. Vi har dog ikke inden for de tidsmæssige og økonomiske rammer for vores undersøgelse haft mulighed for at gennemgå Bankens talrige pantebrevsengagementer for ved selvsyn at kontrollere omfanget af de af Finanstilsynet påpegede svagheder.

3.2 Hvem har ansvaret for Bankens sammenbrud?

3.2.1 Administrerende direktør Flemming Jensen

Det er vores vurdering, at Bankens risikoprofil, herunder antallet af meget store engagementer inden for samme branche, i hele perioden har været særdeles høj i forhold til Bankens kapitalforhold, men vi har ikke fundet grundlag for at kritisere Flemming Jensen for en ansvarspådragende adfærd over for Banken i denne sammenhæng. Risikoprofilen var kendt og tiltrådt af Bankens bestyrelse og fremgik af Bankens årsrapporter.

For så vidt angår Bankens kreditororganisation, kreditstyring og kreditsagsbehandlingen i Banken, finder vi det kritisabelt, at Flemming Jensen har undladt

- at** drage omsorg for, at Bankens kreditpolitik og interne retningslinjer blev implementeret tidligere end sket,
- at** drage omsorg for, at Banken fik etableret en kreditororganisation, der kunne sikre en bankmæssig forsvarlig kreditstyring og kreditsagsbehandling, samt
- at** føre et forsvarligt tilsyn med Bankens kreditsagsbehandling og opfølgende kontrol af Bankens store udlånsengagementer.

Det er vores vurdering, at Flemming Jensen ved sine handlinger og undladelser har overtrådt dagældende aktieselskabslovs § 54 og FIL § 71, og at han er ansvarlig over for Banken herved. Vi finder det dog tvivlsomt, om nogen del af Bankens tab er forårsaget heraf. Hovedårsagen til Bankens sammenbrud var efter vores vurdering Bankens risikoprofil i sammenhæng med ejendomsmarkedets negative udvikling og finanskrisen. Vi finder dog, at den mangelfulde kreditororganisation m.v. kan have været en mindre medvirkende årsag.

Vi kan på det foreliggende grundlag ikke anbefale, at Pantebrevsselskabets bestyrelse anlægger en erstatningssag mod Flemming Jensen.

3.2.2 Bestyrelsen

Det er vores vurdering, at Bankens høje risikoprofil ikke giver os tilstrækkeligt grundlag for at konkludere, at der foreligger et ansvarspådragende forhold over for Banken.

Vi har ikke tilstrækkeligt grundlag for at antage, at bestyrelsen var eller burde være bekendt med manglerne ved kreditororganisationen, herunder den mangelfulde kreditstyring og kreditsagsbehandling i et sådant omfang, at der foreligger et ansvarspådragende forhold over for Banken. Revisor medtog i sine årsprotokollater for 2006 og 2007 ikke nogen advarsel

herom, men havde tværtimod efterladt bestyrelsen med et indtryk af, at forholdene var betryggende.

Det er således vores vurdering, at der ikke foreligger et ansvarsgrundlag for bestyrelsens enkelte medlemmer i forhold til Banken.

3.2.3 Revisionen

Vi finder, at vi på baggrund af det for os tilgængelige materiale kan konstatere, at Banken i undersøgelsesperioden har haft en mangelfuld kreditororganisation, kreditrisiko og kreditsagsbehandling, og at Finanstilsynet med rette har kritiseret disse forhold i påbud til Banken og Bankens revisor.

Vedrørende regnskabsåret 2006 finder vi det kritisabelt

- at** revisor ikke selvstændigt foretog en vurdering af, hvilke engagementer der burde være omfattet af Bankens oversigt over store engagementer, hvorved de manglende engagementer kunne være blevet medinddraget i den risikovurdering, som revisor var pålagt at udføre, og som revisors erklæring omhandlede. Revisor foretog således kun en vurdering af de 10 største engagementer, uanset at yderligere 13 engagementer oversteg 10 %-grænsen i FIL § 145, og
- at** der ikke i årsprotokollatet var medtaget kommentarer eller bemærkninger til Bankens kreditsagsbehandling og overvågning af kreditrisici, uanset at Banken var etableret med en stor udlånsportefølje inden for pantebrevsmarkedet uden en sædvanlig kreditororganisation. Revisionen afgav tværtimod erklæring om, at Banken havde gode administrative rutiner og betryggende interne kontrolprocedurer på alle væsentlige områder og forholdt sig således ikke til de væsentlige mangler, som fremgik af Finanstilsynets undersøgelse af Banken kort tid efter.

Det er vores vurdering, at revisionen ved afgivelse af revisionsprotokollatet vedrørende årsrapport 2006 ikke har handlet i overensstemmelse med god revisionsskik. Vi anser dog ikke forholdet for at være ansvarspådragende, idet vi i denne forbindelse lægger vægt på, at bestyrelsen vidste eller burde have vidst, at Banken ved omstruktureringen primo 2006 blev etableret uden en sædvanlig kreditororganisation.

Vedrørende regnskabsåret 2007 finder vi det kritisabelt,

- at** revisor ikke forholdt sig til grundlaget for Bankens opgørelse af store engagementer, hvorved yderligere 16 engagementer ville være blevet inddraget i revisors vurdering og omfattet af erklæringen om Bankens største engagementer, og
- at** revisors erklæringer vedrørende kreditområdet indeholdt standarderklæring om, at Banken efter revisors opfattelse havde gode administrative rutiner og betryggende interne kontrolprocedurer på alle væsentlige områder.

Vi finder dog ikke, at vi har tilstrækkeligt grundlag for at konstatere, at vores kritik af revisor indebærer en overtrædelse af god revisionsskik.

Vedrørende regnskabsåret 2008 har vi ikke fundet anledning til at fremkomme med en egentlig vurdering, idet Bankens skæbne var beseglet, da årsprotokollatet blev afgivet.

3.4 Har års- og halvårsrapporterne for 2006, 2007 og 2008 været retvisende?

Det er vores vurdering, at årsrapporterne og halvårsrapporterne for 2006 og 2007 har været retvisende, og at der ikke efter gældende regler var grundlag for at fastslå, at der på rapporteringstidspunkterne var indtruffet objektiv indikation for værdiforringelse (OIV) med væsentlige yderligere nedskrivningsbehov end angivet.

Det er tillige vores vurdering, at oplysningerne i halvårsrapporterne og årsrapporterne for 2006 og 2007 om Bankens risikoprofil samlet set fremgik på en retvisende måde.

Vedrørende halvårsrapporten for 2008 er det efter vores vurdering kritisabelt, at oplysninger om Bankens risikoforhold og –styring ikke var ændret i forhold til halvårsrapporten for 2007, og dermed ikke afspejlede de væsentlige ændringer, der var indtruffet i Bankens risikoforhold som følge af de ændrede konjunkturer.

Vi finder dog ikke, at der er tilstrækkeligt grundlag for at konkludere, at halvårsrapporten for 2008 ikke var retvisende.

4. HÆNDELSESFORLØBET OMKRING BANKENS SAMMENBRUD

Banken var fra 1998 100 % ejet af HSH Nordbank AG ("HSH Nordbank").

Banken var frem til og med 2005 en investeringsbank, fortrinsvis rettet mod velhavende privatkunder samt visse institutionelle investorer. Bankens aktiviteter var primært finansieret af Bankens egenkapital, der pr. 31. december 2004 udgjorde ca. 110 mio. kr. af en samlet balance på ca. 135 mio. kr.

HSH Nordbank koncernen gennemførte ultimo 2005/primio 2006 en omstrukturering af aktiviteterne i Danmark, der blandt andet medførte, at Banken overdrog sine corporate finance-aktiviteter og fik overdraget en asset management afdeling, en pantebrevsafdeling, en portefølje af pantebreve vurderet til ca. 3,6 mia. kr. samt investeringskreditter tilsagt med ca. 2,4 mia. kr., hvoraf ca. 1,2 mia. kr. var udnyttet ultimo april 2006. Bankens nye aktiviteter blev i forbindelse med omstruktureringen for første gang omfattet af lov om finansiel virksomhed ("FIL"), idet HSH Filialen ikke var underlagt FIL. Samtidig hermed blev der indgået en aftale med HSH Filialen om tidsbegrænset funding i størrelsesordenen 5 - 6 mia. kr. af Bankens ny erhvervede aktiviteter. Banken blev herefter en nichebank inden for pantebreve og investeringskreditter, primært indenfor pantebreve og ejendomsfinansiering. Bankens forretningsområder omfattede i øvrigt afdelinger for analyse og handel med aktier, formuepleje samt fra 2007 rate- og kapitalpensioner.

Efter omstruktureringen overdrog HSH Filialen i august 2006 75 % af aktierne i Banken til Gudme Raaschou Holding A/S (ultimativt ejet af Niels Thorborg via 3C Group A/S). Gudme Raaschou Holding A/S erhvervede efterfølgende (juli 2007) yderligere 20 % af aktierne i Banken fra HSH Filialen. Banken har i undersøgelsesperioden hverken været børsnoteret eller ejet af en større kreds af aktionærer.

Bankens årsrapporter for 2006 og 2007 udviste på koncernniveau et overskud før skat på henholdsvis 73 mio. kr. og 41 mio. kr. Bankens udlån udgjorde henholdsvis 5,6 mia. kr. og 4,8 mia. kr., indlån udgjorde henholdsvis 158 mio. kr. og 146 mio. kr. Nedskrivninger på udlån og tilgodehavender var i disse år henholdsvis 0 kr. og 2 mio. kr. Bankens egenkapital steg fra 431 mio. kr. i 2006 til 516 mio. kr. i 2007, mens Bankens balance steg fra 6,6 mia.

kr. i 2006 til 6,9 mia. kr. i 2007. Bankens solvens var opgjort til 10,6 % i 2006 og 13,5 % i 2007.

Halvårsrapporten 2008 udviste et negativt resultat før skat på 40 mio. kr. Nedskrivninger på udlån og tilgodehavender m.v. udgjorde 58.000 kr., og Banken havde negative kursreguleringer på 21 mio. kr. på pantebrevsporteføljen. Balancen var reduceret med 858 mio. kr. til 6 mia. kr. Ledelsen oplyste, at balancereduktionen i vidt omfang var sket i Bankens udlånsportefølje og pantebrevsportefølje. Bankens solvens var opgjort til 12,4 %.

Bankens bestyrelse meddelte den 30. marts 2009 Finanstilsynet, at Banken ikke længere opfyldte solvenskravet i FIL § 145, og at Banken derfor havde indledt sonderinger med henblik på en rekapitalisering af Banken.

Da det ikke var muligt at sikre en tilstrækkelig styrkelse af Bankens kapital, indgik Banken den 16. april 2009 en rammeaftale med Finansiell Stabilitet A/S ("Finansiell Stabilitet"), hvorefter Bankens aktiver og passiver – bortset fra aktiekapital og efterstillet kapital – skulle overdrages til Finansiell Stabilitet.

Årsrapporten for 2008, dateret 28. april 2009, blev aflagt efter, at der var indgået aftale med Finansiell Stabilitet. Banken realiserede et underskud før skat på 701 mio. kr. Nedskrivninger på udlån og tilgodehavender m.v. var medtaget med 156 mio. kr., og Banken havde en negativ kursregulering på 504 mio. kr. Balancen var faldet til 4,9 mia. kr., og egenkapitalen var negativ med 186 mio. kr. Ind- og udlån var faldet til henholdsvis 137 mio. kr. og 3,7 mia. kr. Solvensen var opgjort til -5,3 %.

Pr. 1. juni 2009 erhvervede Lån & Spar Bank alle Bankens kapitalforvaltnings- og porteføljemanagementaktiviteter, en mindre ind- og udlånsportefølje samt goodwill og immaterielle rettigheder, herunder navnet "Gudme Raaschou Bank". Aftalen var betinget af Finanstilsynets godkendelse, der forelå den 1. juli 2009.

Bankens resterende aktiver (pantebrevsaktiviteterne) blev den 30. juni 2009 overdraget til Pantebrevsselskabet (et datterselskab under Finansiell Stabilitet) med henblik på afvikling. I den forbindelse blev der yderligere nedskrevet et beløb på 1,4 mia. kr.

5. ÅRSAGERNE TIL BANKENS SAMMENBRUD

5.1 Hovedårsagerne

Det er vores vurdering, at Bankens sammenbrud primo 2009 var forårsaget af en kombination af følgende faktorer:

- Bankens høje risikoprofil
- Den negative udvikling på ejendomsmarkedet og den efterfølgende globale finanskris
- Bankens mangelfulde kreditorganisation, kreditstyring og creditsagsbehandling

5.2 Bankens høje risikoprofil

5.2.1 Generelle bemærkninger

Den i afsnit 4 nævnte omstrukturering medførte, at banken fra fødslen i 2006 havde en meget høj risikoprofil, karakteriseret blandt andet ved:

- En meget markant eksponering i pantebreve og fast ejendom

- En høj andel af store engagementer til kunder inden for ejendomssektoren
- Et stort indlånsunderskud (Banken modtog kun i begrænset omfang indlån)
- En beskeden egenkapital og en ensidig funding

Af store engagementer havde Bankens i april 2006 19 engagementer over 95 mio. kr., der udgjorde 25 %-grænsen i henhold til FIL § 145. For at sikre, at Bankens kunne overholde grænsen i FIL § 145, stillede HSH Filialen tabskaution for den del af de nævnte engagementer, der oversteg 95 mio. kr., en samlet tabskaution på i alt 1,1 mia. kr. Herudover stillede HSH Nordbank en låneramme på 833 mio. euro til rådighed for Bankens funding af de nye aktiviteter.

Ved vurderingen af Bankens medfødte høje risikoprofil bør indgå, at Bankens udlån forudsættes at ske mod fuld sikkerhed, der indebærer, at den yderste del af et pantebrev som udgangspunkt skulle være placeret inden for 80 % – i en periode 90 % - af den pågældende ejendoms værdi. Ejendommens værdi var i praksis den højeste af den offentlige ejendoms værdi, den seneste handelsværdi for ejendommen eller en særskilt indhentet mæglervurdering. Ved investeringskreditengagementer krævedes som udgangspunkt tillige selvskyldnerkaution.

I april 2006 (med closing den 9. august 2006) erhvervede Gudme Raaschou Holding A/S (ultimativt ejet af Niels Thorborg via 3C Group A/S) 75 % af Bankens aktiekapital. Denne ejerandel blev senere forhøjet til 95 %. I forbindelse med overdragelsen fik Bankens en ny bestyrelse og revision.

Bankens nye ejer, der ikke var en finansiel virksomhed, overtog den høje risikoprofil, som Bankens var født med.

5.2.2 Bankens udlånsvækst

Af Bankens årsrapport for 2008 fremgår, at Bankens udlån, indlån, egenkapital, balance og solvens i undersøgelsesperioden var følgende:

	2005	2006	2007	2008
Udlån	3.650 mio. kr.	5.595 mio. kr.	4.828 mio. kr.	3.671 mio. kr.
Indlån	1 mio. kr.	158 mio. kr.	146 mio. kr.	137 mio. kr.
Egenkapital	383 mio. kr.	431 mio. kr.	516 mio. kr.	÷ 186 mio. kr.
Balance	4,3 mia. kr.	6,6 mia. kr.	6,9 mia. kr.	4,9 mia. kr.
Solvens	17,4 %	10,6 %	13,5 %	÷5,3 %

Udlånsvæksten fra 2005 – 2006 skyldtes i det væsentligste Bankens overtagelse af investeringskreditterne fra HSH Nordbank koncernen, men herudover skete tillige en udvidelse af investeringskreditengagementer.

Det kan ikke af det foreliggende skriftlige materiale udledes, at Bankens havde en strategi om væsentlig udlånsvækst.

5.2.3 Bankens store engagementer

Bankens foretog kvartalsvis indberetninger til Finanstilsynet af Bankens største engagementer, jf. FIL § 145.

Indberetningerne i undersøgelsesperioden kan summarisk gengives således:

	Antal eng. ≥ 10 % af basiskapital (efter fradrag)	Heraf antal eng. ≥ 25 % af basiskapital før fradrag	Samlet eng. før fradrag (mio. kr.)	Samlet eng. efter fradrag (mio. kr.)	Samlet % for eng. i forhold til basiskapital
4. kv. 2005	19	0	1.239	1.200	314 %
1. kv. 2006	23	5	1.646	1.478	387 %
2. kv. 2006	32	9	3.133	2.258	560 %
3. kv. 2006*	21	9	2.506	2.070	414 %
4. kv. 2006	23	5	2.630	1.870	355 %
1. kv. 2007	28	10	3.488	2.430	450 %
2. kv. 2007	30	10	3.718	2.884	538 %
3. kv. 2007	28	8	3.447	2.734	490 %
4. kv. 2007	26	7	3.084	2.530	441 %
1. kv. 2008	24	7	2.934	2.353	422 %
2. kv. 2008	24	6	2.720	2.257	408 %
3. kv. 2008	33	6	2.996	2.668	561 %
4. kv. 2008	33	9	2.615	2.389	621 %

* Fra 3. kvartal 2006 og fremefter sker der yderligere indberetning på koncernniveau. I tabellen er medtaget tal på bank-/moderselskabsniveau.

Det fremgår af skemaet, at de indberettede engagementer i løbet af 2006 steg med ca. 800 mio. kr. til i alt ca. 2 mia. kr., og at det samlede beløb på indberettede store engagementer i løbet af 2007 på et tidspunkt nåede op på ca. 2,9 mia. kr. En del af denne stigning skyldtes, at Banken ikke forud for Finanstilsynets undersøgelser i marts 2007 havde medtaget den uudnyttede del af tilsagte investeringskreditter, ligesom man ikke havde medtaget pantebrev udstedt af en kunde, der lå til sikkerhed for andre kunders investeringskreditter på trods af, at engagementer var baseret på denne sikkerhedsstillelse (konsolidering).

Banken søgte at reducere de store engagementer, idet Bankens direktion allerede i en rapport om opgørelse af solvensbehov, udarbejdet i april/maj 2007, og godkendt af bestyrelsen den 6. juni 2007, indstillede, at Bankens største engagementer på et års sigt skulle reduceres fra niveauet pr. 30. juni 2007.

5.2.4 Finanstilsynets undersøgelse vedrørende Bankens risikoprofil

Ved Finanstilsynets undersøgelser i marts 2007 og i juni/juli 2008 fremkom Finanstilsynet med en række påkrav og risikoplysninger om Bankens høje risikoprofil, herunder vedrørende eksponeringen i pantebrev og fast ejendom, andelen af store engagementer, Bankens likviditet og funding.

Der henvises herom til redegørelsens afsnit 7.

5.3 Den negative udvikling på ejendomsmarkedet

Den negative konjunkturudvikling på ejendomsmarkedet fra 2007 og den stigende uro på de finansielle markeder udløste en global finansiell krise, der i løbet af 2008 ramte hele det finansielle marked med en kraft, som næppe nogen med rimelighed havde kunnet forudse. Hele den danske banksektor fik med få undtagelser betydelige vanskeligheder, hvorfor det var nødvendigt med hjælp fra statens bankpakke. En række banker og sparekasser har desuagtet ikke kunnet overleve som selvstændige pengeinstitutter.

Med Bankens afgørende fokus på pantebreve og fast ejendom og med en beskeden egenkapital og funding mulighed ramte finanskrisen Banken særligt hårdt.

Det er vores vurdering, at hovedårsagen til Bankens sammenbrud primo 2009 var den negative udvikling på ejendomsmarkedet/den globale finanskriser i sammenhæng med Bankens centrale fokus på pantebrevsområdet. Bankens tab var således efter vores vurdering hovedsageligt forårsaget af den negative udvikling på ejendomsmarkedet, hvor handel med fast ejendom gik i stå, hvor handelsværdierne faldt meget betydeligt, og hvor mange pantebrevsdebitorer og udlånskunder ikke var i stand til at betale terminsydelser på pantebreve eller renter og afdrag på deres investeringskreditter. I et sådant marked ville selv en sikkerhedsmæssig placering inden for ca. 80 % af en ejendoms værdi ikke være tilstrækkelig til at sikre mod Bankens sammenbrud og tab.

5.4 Bankens mangelfulde kreditorganisation, kreditstyring og sagsbehandling

Da Banken ultimo 2005/primo 2006 udvidede sit aktivitetsområde fra at være en mindre investeringsbank til at udøve egentlig bankvirksomhed med en udlånsmasse på ca. 5 mia. kr., havde Banken ikke nogen sædvanlig kreditorganisation til håndtering af det nye forretningsområde. Banken havde heller ikke forretningsgange på kreditområdet. En ny kreditchef tiltrådte først i juni 2006. En egentlig kreditpolitik blev ikke vedtaget før den 4. september 2006. Bankens aktiemajoritet blev overtaget af en ikke-finansiell virksomhed med virkning fra den 9. august 2006, og Banken fik derfor heller ikke igennem ejerskiftet tilført en kreditorganisation og/eller forretningsgange på kreditområdet.

I Finanstilsynets undersøgelsesrapport af 13. juni 2007 (baseret på Bankens engagementer opgjort pr. 31. december 2006) afgav Finanstilsynet 35 pålæg og 11 risikoplysninger. En senere undersøgelsesrapport fra medio 2008 (baseret på Bankens engagementer opgjort pr. 30. april 2008) medførte 17 påbud og 2 risikoplysninger. Der henvises nærmere herom til redegørelsens afsnit 7. En del af de mange påbud og risikoplysninger vedrørte manglende retningslinjer, kundernes kreditbonitet, kreditorganisationen og sagsbehandlingen.

Fra Finanstilsynets undersøgelsesrapporter og vores øvrige skriftlige grundlag kan blandt andet udledes,

- at** Banken først i september 2006 fik en egentlig kreditpolitik og først herefter løbende fik etableret de nødvendige forretningsgange. Retningslinjerne for kontrolaktiviteter på pantebrevsdepoterne blev først etableret i september 2007 og retningslinjer for store engagementer i oktober 2007. Først den 27. august 2007 fik Banken i sin kreditpolitik tilføjet et særskilt afsnit om Bankens pantebrevsområde.
- at** Bankens kreditafdeling ikke havde de ressourcer, der var nødvendige for at gennemføre en bankmæssig sædvanlig og forsvarlig kreditsagsbehandling af bevillingsansøgninger, samt opfølgning og kontrol med effektuerede lån.
- at** Bankens løbende indberetninger af store engagementer til Finanstilsynet i henhold til FIL § 145 ikke var retvisende i 2006, ligesom Banken ikke medtog den uudnyttede del af tilsagte investeringskreditter. Herudover var Banken først i 2007 i stand til at foretage en konsolidering af de enkelte kreditengagementer, hvilket i 2007 i sig selv førte til en betydelig stigning i indberetningen på de store engagementer.
- at** Finanstilsynet i sin undersøgelse fra marts 2007 af 86 pantebrevsengagementer og 10 investeringskreditter tildelte 18 % af pantebrevsengagementerne over 20 mio. kr. karakteren 2c (svage engagementer uden nedskrivningsbehov), mens 4 % af investere-

ringskreditterne fik den samme karakter. Finanstilsynet krævede dog ikke nogen nedskrivning på disse engagementer.

- at** Finanstilsynet i sin undersøgelse fra juni/juli 2008 af 52 engagementer over 30 mio. kr. tildelte 13 engagementer (40 %) karakteren 2c. Finanstilsynet påpegede et øget solvensbehov og udbad sig oplysninger om disse engagementer med henblik på yderligere vurdering af nedskrivningsbehovet.
- at** Finanstilsynet i 2007-rapporten konstaterede, at der på kreditområdet og specielt på pantebrevsområdet ikke blev foretaget en tilstrækkelig tæt løbende opfølgning, og at man i en række tilfælde havde et utilstrækkeligt grundlag for bevillingen, herunder manglende regnskaber og regnskabsanalyser, ligesom der for store enkeltkunder manglede overbliksmateriale over den samlede pantebrevseksponering. Det blev konstateret, at der i en række sager ikke var bevilling/kreditindstilling, og at det således i en del sager ikke var muligt at konstatere, hvilke overvejelser Banken havde gjort sig om risiko. Tilsynet vurderede i 2007, at Bankens manglende opfølgning og udarbejdelse af oversigtsmateriale, navnlig i de større engagementer, ikke levede op til kravet om effektive former for virksomhedsstyring og god administrativ og regnskabsmæssig praksis, jf. FIL § 171, stk. 1, nr. 1 og 3. Banken fik påbud om at udarbejde fyldestgørende beslutningsgrundlag for bevillinger samt påbud om at foretage passende opfølgning på engagementer. Banken fik endvidere påbud om at foretage en løbende og uafhængig kontrol af værdiansættelsen af pantebreve, idet den konstaterede kontrol fandtes utilstrækkelig.
- at** Finanstilsynet bemærkede i 2007-rapporten, at rapporteringen til bestyrelsen var meget begrænset på kreditområdet, og at Bankens eksponering på kreditrisikoområdet ikke levede op til lovgivningens krav.
- at** Undersøgelserapporten for 2008 anførte blandt andet:

"Tilsynet bemærkede ved undersøgelsen, at bankens grundlag for at yde pantebrevsudlån eller anvende pantebreve som sikkerhedsstilling ofte er mangelfuldt.

Gennemgangen af engagementer viste, at der:

- *Ingen eller kun få informationer er om pantebrevsdebitor*
- *Er meget begrænsede og oftest uopdaterede informationer om den pantsatte ejendom, og manglende dokumentation af handelsværdi*
- *Ved udlejningsejendomme oftest kun er meget begrænsede og/eller uopdaterede informationer om lejer og udlejningsforhold*
- *Overvejende benyttes manuelt baserede informationer som grundlag for pantebrevs værdiansættelse, således at banken ikke har mulighed for systematisk anvendelse f.eks. til løbende revurdering af pantets værdi eller anden risikostyring."*

Det skal bemærkes, at det af rapporten fremgik, at Banken på det afsluttende møde med Finanstilsynet den 23. september 2008 ikke var enig i, at grundlaget for pantebreve var mangelfuldt. Banken erkendte, at der indimellem kunne være sager, hvor yderligere information kunne være ønskelig, men at disse sager hovedsageligt vedrørte pantebreve, der var købt i markedet, hvor der efterfølgende ikke er hjemmel til at kræve personoplysninger.

Det er vores vurdering, at det kan lægges til grund, at flertallet af de af Finanstilsynet i rapporten af 30. juni 2007 beskrevne mangler har været til stede i hele 2006 og en del af 2007,

og at de i Finanstilsynets rapport beskrevne forhold pr. 30. april 2008 ligeledes har været gældende i hele 2006 og 2007.

Vi har dog ikke inden for de tidsmæssige og økonomiske rammer for vores undersøgelse haft mulighed for at gennemgå Bankens talrige pantebrevsengagementer for ved selvsyn at analysere og vurdere omfanget af de af Finanstilsynets påpegede forhold.

5.5 Samspillet mellem de forskellige årsager

Som nævnt foran under afsnit 5.3 er det vores vurdering, at Bankens høje risikoprofil i sammenhæng med den negative udvikling på ejendomsmarkedet er hovedårsagen til Bankens sammenbrud i foråret 2009. Det er dog tillige vores vurdering, at den mangelfulde kreditorganisation, kreditstyring og kreditsagsbehandling kan have været en mindre medvirkende årsag til Bankens sammenbrud, og at Bankens tab kan være forøget som følge heraf.

6. BEHANDLINGEN AF KREDITSAGER I BANKEN

6.1 Bankens kreditorganisation

Bankens kreditorganisation var i perioden januar 2006 – april 2009 følgende:

Bestyrelsen

- Niels Thorborg, formand (indtrådt den 9. august 2006)
- Jørn Tolstrup Rohde (indtrådt den 9. august 2006 og udtrådt den 14. august 2009)
- Torben von Lowzow, adm. dir. for Banken frem til den 30. december 2005 (indtrådt den 30. december 2005 og udtrådt den 7. juli 2009)
- Michael Vilhelm Nielsen (indtrådt den 30. december 2005 og udtrådt den 7. juli 2009)
- Jan Elith Husher, medarbejdervalgt (indtrådt den 30. november 2007 og udtrådt den 7. juli 2009)
- Morten Bayer Schmidt, medarbejdervalgt (indtrådt den 31. august 2007 og udtrådt den 7. juli 2009)
- Kim Kjærsgaard Hansen, medarbejdervalgt (indtrådt den 24. marts 2006 og udtrådt den 30. november 2007)
- Morten Gregersen, medarbejdervalgt (indtrådt den 24. marts 2006 og udtrådt den 6. juni 2007)
- Ulrich Wilhelm Ellerbeck (indtrådt den 8. januar 2003 og udtrådt den 9. august 2006)
- Christof Domrös (indtrådt den 30. december 2005 og udtrådt den 9. august 2006)

Direktion

- Flemming Jensen, tidligere filialbestyrer i HSH Filialen (tiltrådt den 30. december 2005 og fratruddt den 7. juli 2009)

Kredit

- Lars Mikkelsen, kreditchef (tiltrådt i maj 2008)
- Torben Kahr Hansen, kreditchef (tiltrådt i juni 2006 og fratruddt i april 2008)

Kreditkomitéen (perioden 4. september 2006 – 26. april 2007)

- Niels Thorborg, bestyrelsesformand
- Michael Vilhelm Nielsen, medlem af bestyrelsen

- Flemming Jensen, adm. dir.
- Torben Kahr Hansen, kreditchef

Pantebrevsområdet

- Knud Iversen, pantebrevschef, ansat i HSH Filialen frem til den 30. december 2005 (tiltrådt den 30. december 2005 og fratrukket ultimo 2007)
- Claus Andersen, pantebrevschef og efter opdeling chef for pantebrevshandlerne samt chef for Private Banking (tiltrådt ultimo 2007 og fratrukket medio 2009)

6.2 Ændringer i Bankens kreditorganisation

Da Banken ultimo 2005/primo 2006 udvidede aktivitetsområdet fra investment banking til egentlig bankvirksomhed med et betragteligt udlån, havde Banken ikke en sædvanlig kreditorganisation til håndtering af de nye forretningsområder.

I forbindelse med omstruktureringen fik Banken henholdsvis den 30. december 2005 og den 26. april 2006 overdraget en stor pantebrevs portefølje samt en række store investeringsengagementer. Banken overtog sammen med pantebrevsafdelingen følgende ledende medarbejdere samt en række pantebrevshandlere:

- Flemming Jensen, tidligere en af to filialbestyrere i HSH Filialen samt Regional Head Nordic for HSH Nordbank (ansat som administrerende direktør i Banken).
- Knud Iversen, tidligere ansat i HSH Filialen (ansat som pantebrevschef i Banken).

Det var hensigten, at Banken efter omstruktureringen skulle sælges, og det fandtes sandsynligt, at en køber ville have en tilstrækkelig organisation, herunder kreditorganisation, til håndtering af Bankens aktiviteter.

Ved salget til Gudme Raaschou Holding A/S (3C koncernen v/Niels Thorborg) blev det klart, at Banken ville blive en "stand-alone bank", og at det derfor var nødvendigt at etablere en kreditorganisation til håndtering af Bankens aktiviteter.

Direktionen havde dog allerede på bestyrelsesmødet den 9. marts 2006 oplyst, at

"A Head of Credit and a Head of Accounting are currently in the process of being found via a Search&Select company."

Torben Kahr Hansen tiltrådte som kreditchef i juni 2006.

Ultimo 2007 ændredes Bankens struktur således, at der skete en øget opdeling mellem pantebrevshandlerne og pantebrevsadministrationen.

Bankens kreditkomité

Bestyrelsen besluttede den 4. september 2006 at nedsætte en kreditkomité til behandling af kreditsager op til 90 mio. kr. Bestyrelsen skulle løbende holdes orienteret om kreditkomitéens bevillinger. I forbindelse med Finanstilsynets ordinære undersøgelse marts 2007 påbød Finanstilsynet en nedlæggelse af kreditkomitéen.

6.3 Kreditpolitik

Gennem undersøgelsesperioden har Banken løbende revideret og udvidet kreditpolitikken.

Kreditpolitikken fra den 30. december 2005 adskiller sig fra de senere kreditpolitikker ved reelt kun at angå direktionens bevillingskompetence.

Bankens første egentlige kreditpolitik blev vedtaget af bestyrelsen den 4. september 2006 og indeholdt følgende generelle bemærkning om Bankens virksomhed, der stort set uændret blev videreført af de efterfølgende kreditpolitikker af den 22. august 2007, den 15. maj 2008 og den 17. november 2008:

"Banken er en investeringsbank med særligt fokus på udlån mod sikkerheder i fast ejendom, pantebreve og værdipapirer.

Banken anlægger en konservativ holdning til kreditgivning, forstået således, at der som udgangspunkt altid forlanges sikkerhedsstillelse fra låntager. Værdien af de stillede sikkerheder bør som hovedregel altid være større end låntagers gæld til banken (overdækning). Accepteres långivning uden sikkerhedsstillelse, skal der stilles skærpede krav til økonomi- og personvurderingerne. Ved usikrede eller delvis sikrede engagementer skal der overvejes og eventuelt indarbejdes finansielle klausuler (covenants) afhængig af det konkrete engagement.

...

Banken lægger i sin udlånsvirksomhed afgørende vægt på, at kunden er kreditværdig, og at der er rentabilitet i kundeforholdet. Kreditværdigheden afdækkes gennem en kreditvurdering, som defineres som låntagers evne og vilje til at overholde indgåede forpligtelser.

Formålet med kreditvurderingen er i videst muligt omfang at foretage en totalvurdering af låntager med henblik på at få tegnet et samlet billede og dermed få af-dækket låntagers stærke og svage sider.

Til belysning af om evnen og viljen er til stede, foretages 4 grundlæggende vurderinger.

- 1. Økonomivurdering*
- 2. Sikkerhedsvurdering*
- 3. Konjunkturvurdering*
- 4. Personvurdering*

Den økonomiske vurdering omfatter analysen af låntagers (koncernens) regnskab(er), gennem hvilke vi søger at danne os et indtryk af låntagers rentabilitet, likviditet, finansieringsstruktur og soliditet. Hovedvægten skal lægges på en vurdering af låntagers kapitalforhold og fremtidige indtjeningsevne, herunder genereringen af likviditet via overskud, vurderet med baggrund i tidligere aflagte regnskaber. Det er vigtigt, at vi kan have tillid til materialet, som bør være revideret af låntagers revisor.

Der foretages altid en sikkerhedsvurdering af de tilbudte sikkerheder ud fra bankens til enhver tid gældende regler herfor.

Principielt tages der sikkerheder, fordi der altid er en usikkerhed i bedømmelsen af et fremtidigt udviklingsforløb hos en låntager. Endvidere tager vi sikkerheder af styringsmæssige årsager og for at sikre banken en bedre ret over for de øvrige kreditorer.

For investeringskreditter skal der tilstræbes en til enhver tid værende tilfredsstillende overdækning. Overdækningen beregnes for pantebreve med baggrund i den pantsatte ejendoms aktuelle handelsværdi og for børsnoterede værdipapirer med baggrund i den aktuelle dagskurs.

Udover ovennævnte sikkerheder tilstræbes det, at der opnås selvskyldnerkaution af hovedaktionærer og hovedanpartshavere, herunder deres eventuelle ægtefæller og øvrige selskaber i koncernen.

Konjunkturvurderingen omfatter bedømmelse af de udefrakommende faktorer, der påvirker låntagers muligheder for at fungere tilfredsstillende i økonomisk henseende.

Personvurderingen omfatter bl.a.

- *Låneformål, ønsker banken at støtte dette?*
- *Tidligere forløb af engagement hos os*
- *Respektabilitet, ønsker banken denne kunde?*
- *Relationer*
- *Kompetence*
- *Moral*

Da banken som investeringsbank opererer i en niche, vil der være en koncentration af store engagementer og en koncentration på branche og geografi, med hovedvægt på henholdsvis ejendomsomsætning og –administration og private og geografisk på hovedstadsområdet. Disse forhold betinger en særlig opmærksomhed."

I Kreditinstruks af 17. november 2008 blev tilføjet:

"På trods af bankens smalle forretningsområde indenfor ejendomsfinansiering, primært pantebrevsfinansiering og investeringskreditter i mere traditionel forstand til finansiering af kunders køb af aktier, obligationer m.v., er det bestyrelsens erklærede mål, at nedbringe antallet af engagementer over 10 % af bankens basiskapital."

...

Der skal etableres rapporteringsrutiner til direktionen, som sikrer en tilstrækkelig information om udviklingen på kreditområdet."

6.4 Kreditinstruks til direktionen

I henhold til FIL § 70 påhviler det Bankens bestyrelse at udfærdige skriftlige retningslinjer for Bankens væsentligste aktivitetsområder, hvori bestyrelsen fastlægger arbejdsdelingen mellem bestyrelsen og direktionen, den såkaldte "Kreditinstruks". Denne bestemmelse supplerer den dagældende aktieselskabslovs § 54 ("ASL").

Vi har ved vores undersøgelse gennemgået bestyrelsens kreditinstrukser vedtaget henholdsvis den 30. december 2005, 4. september 2006, 23. januar 2007, 27. august 2007, 27. september 2007, 11. december 2007 samt tillæg til kreditinstruksen af 26. januar 2009.

Kreditinstruksen af 30. december 2005 adskiller sig fra de øvrige ved at være en særdeles kortfattet sammenskrivning af en række politikker og generelle instrukser til direktionen, herunder med angivelse af direktionens bevillingskompetence.

Kreditinstrukserne fra 4. september 2006 og fremefter indeholder generelt følgende overordnede instrukser til direktionen:

- Ledelsesinstruks
- Kreditinstruks (direktionens bevillingskompetence)
- Instruks for renterisiko og fonds
- Udenlandsinstruks
- Likviditetsinstruks
- Modpartsrisiko
- Rapporteringsinstruks (til bestyrelsen)
- Store engagementer (først medtaget i tillægget til kreditinstruks af 26. januar 2009)

Overordnet ledelsesinstruks til direktionen

I Kreditinstruks af 4. september 2006 anførtes det generelt om direktionens pligter:

"1.0 Overordnet ledelsesinstruks

- 1.1. *Direktionen varetager den daglige ledelse af banken. Det påhviler således direktionen at sikre et fornuftigt forhold mellem afkast og risiko.*
- 1.2. *Direktionen udarbejder, under hensyn til lov om finansiel virksomhed kapitel 10 og 11 samt Finanstilsynets vejledninger i henhold til samme lovs § 71, nødvendige og hensigtsmæssige retningslinier og bemyndigelser til bankens enkelte afdelinger for den praktiske gennemførelse af de af bestyrelsen vedtagne retningslinier.*
- 1.3. *Bankens daglige virksomhed omfatter ikke dispositioner, som efter bankens forhold er af usædvanlig karakter eller størrelse eller dispositioner, som uanset deres karakter eller størrelse i væsentligt omfang kan påvirke opgørelsen af bankens solvens eller likviditet efter lov om finansiel virksomhed kapitel 10 og 11.*
- 1.4. *Dispositioner efter 1.3. skal forelægges den samlede bestyrelse til forudgående godkendelse. Til dispositioner, som skal beslattes eller godkendes af bestyrelsen, hører bl.a.:*
 - *Gennemgang og vurdering af større engagementer, samlet risiko herunder risikokoncentrationer.*
- 1.5. *Direktionen er over for bestyrelsen ansvarlig for, at banken i sin daglige virksomhed opfylder kravene i lov om finansiel virksomhed, aktieselskabsloven samt øvrige for banken gældende bestemmelser. Direktionen skal inden for rammerne heraf sikre overholdelsen af de i denne instruks givne retningslinier.*
- 1.6. *Bestyrelsen skal efter behov og mindst en gang om året revurdere og eventuelt ajourføre denne instruks."*

Den overordnede ledelsesinstruks er enslydende i de senere reviderede udgaver af kreditinstruksen, idet der dog den 27. august 2007 indføres et nyt punkt 1.6. om meddelelse af risikogrænser til bestyrelsen i Bankens datterselskaber.

Bestyrelsen vedtog endvidere den 26. januar 2009 et tillæg til kreditinstruksen, hvoraf fremgik:

"Bestyrelsen ønsker kontinuerligt at nedbringe de totale udlån (pantebreve samt udlån til amortiseret kostpris) i 2009.

Bankens samlede udlån må følgelig ikke overstige de totale udlån opgjort pr. 31.12.2008.

...

Bankens store engagementer må så vidt muligt ikke overstige den pr. 30. september 2008 beregnede procent. Såfremt Banken i perioden siden 30. september 2008 har en lavere basiskapital som følge af driftsmæssige underskud beregnes den aktuelle store engagementsprocent på grundlag af basiskapitalen pr. 30. september 2008."

6.5 Bankens forretningsgange

I forbindelse med overdragelsen af pantebrevsporteføljen og investeringskreditterne fra HSH Filialen, modtog Banken ingen forretningsgange m.v. til håndtering af de ny erhvervede aktiviteter. Banken havde således primo 2006 ingen forretningsgange for kreditområdet.

I henhold til kreditinstrukserne påhviler det direktionen at sikre, at Banken til enhver tid havde de nødvendige og hensigtsmæssige retningslinjer og bemyndigelser til Bankens enkelte afdelinger for den praktiske gennemførelse af de af bestyrelsen vedtagne retningslinjer. Tilsikringen heraf skal ske under hensyn til FIL kap. 10 og 11 (om solvens og likviditet) samt § 71 (om blandt andet forretningsgange og intern kontrol), herunder Finanstilsynets vejledning til § 71.

I juli 2006 begyndte Banken implementeringen af de første forretningsgange for Bankens aktiviteter, og der blev i den efterfølgende periode løbende udarbejdet nye forretningsgange. I relation til kreditområdet skal navnlig fremdrages følgende forretningsgange:

- Private Banking – "Indledning" (oktober 2006 og opdateret maj 2008)
- Private Banking - Udlån (oktober 2006 og opdateret maj 2008)
- Kreditområdet (december 2006 og opdateret september 2007)
- Køb af pantebrevsporteføljer / køb og salg af pantebrevsporteføljer (november 2006 og opdateret oktober 2007)
- Køb og salg af enkeltpantebreve (november 2006 og opdateret oktober 2007)
- Anmodning om udstedelse af pantebrev (november 2006 og opdateret maj 2008)
- Administration af Bankens egen beholdning af pantebreve i DKK (februar 2007 og opdateret december 2007)
- Kontrol – aktiviteten på pantebrevsdepoter (september 2007)
- Store engagementer (oktober 2007)
- Kontrol af Kreditchefens bevillinger (marts 2008)

Det fremgik af Finanstilsynets rapport af 13. juni 2007:

"Tilsynet fik på undersøgelsen oplyst, at bestyrelsen ikke havde taget stilling til indholdet af forretningsgangene."

6.6 Særligt om pantebrevsområdet

Bestyrelsen besluttede den 22. august 2007 en tilføjelse til Bankens kreditpolitik med et særskilt afsnit om Bankens pantebrevsbeholdning, hvoraf fremgik:

"Banken anlægger en konservativ holdning til kreditgivning, forstået således, at der altid foretages en vurdering af debtors evne og vilje til at tilbagebetale lånet, og en vurdering af den pantsatte ejendom. Der er ikke tale om ren realkreditbelåning eller ren udlånsvirksomhed, idet begge faktorer indgår i vurderingen af den ansøgte kreditfacilitet. Den pålydende værdi af de stillede sikkerheder indgår i vurderingen af den ansøgte kreditfacilitet. Den pålydende værdi af de stillede sikkerheder skal altid være større end eller lig med debtors gæld til banken.

...

Sikkerhedsvurdering:

Der foretages altid en sikkerhedsvurdering af de tilbudte sikkerheder ud fra bankens til enhver tid gældende regler herfor.

I vurderingen af de pantsatte ejendomme indgår følgende forhold:

- *Prisniveau*
- *Omsættelighed*
- *Byggeteknisk kvalitet og metode*
- *Anvendelse og indretning*
- *Beliggenhed*
- *Vedligeholdelsesstand*
- *Sammensætning af en eventuel lejermasse*
- *Driftsøkonomiske udgifter og likviditet*
- *Indtægtsgrundlag*
- *Projektskitser*
- *Budgetter*

Listen er ikke udtømmende, og afgrænsninger af de enkelte punkter er beskrevet i forretningsgange for Pantebrevsområdet. Vurderingen af disse faktorer skal eventuelt understøttes af udtalelser eller vurderinger fra sagkyndig 3. mand. Hvis der ønskes dokumentation for en given ejendoms værdi, skal denne vurdering dog foretages af en af banken accepteret statsautoriseret ejendomsmægler, med kendskab til den pågældende ejendomstype og til forholdene omkring den geografiske beliggenhed.

...

Udover ovennævnte sikkerheder kræves der selvskyldnerkaution af hovedaktionær og hovedanpartshavere, herunder deres eventuelle ægtefæller og øvrige selskaber i koncernen. Undtagelser herfra kan ske såfremt bankens sikkerhed for lånet vurderes som værende uomtvistelig.

For køb af porteføljer af pantebreve gør særlige forhold sig gældende. Banken ønsker at købe pantebrevsporteføljer, hvor det vurderes, at disse kan omsættes inden

for en sædvanlig tidsperiode, enten som en samlet portefølje eller eventuelt opdelt i delporteføljer. Pantebrevene i disse porteføljer skal som udgangspunkt opfylde de samme krav til ejendomsstyper m.v. som er fastsat i forretningsgangene for Pantebrevsområdet. Der skal ikke foretages en gennemgribende vurdering af hvert enkelt pantebrev, men sikres at porteføljens indhold, og handelsvilkårene, ligger indenfor de rammer, som er fastsat i forretningsgangen for køb af pantebrevsporteføljer. Ved køb af pantebrevsporteføljer over DKK 10 mio., skal købet godkendes af bankens direktion. Dette kan ske ved stikprøver eller ved at pantebreve over en bestemt størrelse udtages."

Bankens kreditpolitik for pantebrevsområdet fremgik endvidere i vid udstrækning af Bankens forretningsgange og direktionens bevillingsinstrukser til ledende medarbejdere, herunder af forretningsgange for køb af pantebrevsporteføljer samt for køb og salg af enkelte pantebreve.

I bestyrelsens kreditinstrukser til direktionen af 4. september 2006 og 23. januar 2007 anførtes, at belåning af danske og udenlandske pantebreve kan ske med op til 90 %. I kreditinstrukserne fra den 30. december 2005 var belåningsprocenten 80 %, mens det af kreditinstrukserne fra den 27. august 2007, den 27. september 2007 og den 11. december 2007 fremgik:

"Direktionen skal påse, at bankkoncernens pantebrevsportefølje karakteriseres ved følgende:

- *Mindst 85 % af porteføljen skal bestå af pantebreve, hvor bankens pant ligger inden for 80 % af ejendommens offentlige vurdering eller handelsværdi."*

I direktionens instruks til pantebrevschefen af 24. oktober 2006 anførtes:

"Generelle retningslinier

Direktionen fastlægger bankens rente- kurtage- og gebyr- og kreditpolitik.

...

Investeringsstrategien for den samlede beholdning af pantebreve fastlægges i samråd med direktionen.

...

Det skal tilstræbes at den samlede renterisiko på pantebrevsbeholdningen ikke overstiger 6 % af bankens basiskapital."

I instruksen fastsattes maksimumgrænsen for Bankens samlede egenbeholdning af pantebreve til en kursværdi på

- 3 mia. kr. for pantebreve med pant i beboelsesejendomme, og
- 1,5 mia. kr. for pantebreve med pant i andre ejendomme.

I direktionens bevillingsinstruks af 27. september 2007 til den nye pantebrevschef anførtes:

"Køb/udstedelse af pantebreve til bankens egenbeholdning med pant i ejendomme, der anvendes til særligt risikofyldte erhverv, jf. § 70 – instruksens bilag 4, eller som er beliggende udenfor Danmark, kan kun bevilges af Kreditchef eller Direktion.

...

Investeringsstrategien for bankens samlede egenbeholdning af pantebreve fastlægges i samråd med Direktionen. De overordnede retningslinier er:

Bankkoncernen kan erhverve omsættelige pantebreve for samlet 4,5 mia. kr., hvor maksimalt 60 % må være i andre ejendomstyper end beboelsesejendomme. Endvidere må maksimalt 200 mio. kr. af de 4,5 mia. kr. være pantebreve med pant i udlandet eller denomineret i anden valuta end DKK.

Porteføljen skal have følgende karakteristika

Mindst 85 % skal bestå af pantebreve, hvor pantet ligger indenfor 80 % af ejendommens offentlige ejendomsværdi eller handelsværdi.

Banken ønsker ikke pantebreve i ejendomme anvendt til særligt risikofyldt erhverv, jf. § 70-instruksens bilag 4.

Maksimalt 10 % af bankens egenbeholdning må være pantebreve, hvor ejendommen er placeret i særlige geografiske områder, jf. § 70 – instruksens bilag 6.

Pant i ejendomme i andre EU-lande og de nordiske lande kan accepteres."

Det citerede vedrørende investeringsstrategien for Bankens egenbeholdning blev gentaget i direktionens instruks til pantebrevshandlerne af 19. november 2007.

I Bankens forretningsgang for køb og salg af enkelte pantebreve (november 2006) anførtes:

"Pantebreve udstedt i forbindelse med ejerskifte skal, som hovedregel, ligge indenfor 95 % af aktuel handelsværdi for så vidt angår helårsbeboelse og sommerhuse. De resterende 5 % skal betales kontant af køberen af ejendommen.

I alle andre ejendomstyper skal pantebrevet, som hovedregel, ligge indenfor 90 % af aktuel handelsværdi. De resterende 10 % skal betales kontant af køberen af ejendommen. Der kan dispenseres for dette, såfremt køber er en velkendt kunde i banken og likviditeten i ejendommen er tilfredsstillende."

Ved opdateringen af forretningsgangen i oktober 2007 blev 2. afsnit erstattet af en gengivelse af de ovenfor citerede overordnede retningslinjer for Bankens pantebrevsportefølge.

6.7 Særligt om investeringskreditter

Bankens kreditpolitik indeholdt følgende afsnit om investeringskreditter:

"For investeringskreditter skal der tilstræbes en til enhver tid værende tilfredsstillende overdækning. Overdækningen beregnes for pantebreve med baggrund i den pantsatte ejendoms aktuelle handelsværdi og for børsnoterede værdipapirer med baggrund i den aktuelle dagskurs.

Udover ovennævnte sikkerheder tilstræbes det, at der opnås selvskyldnerkaution af hovedaktionærer og hovedanpartshavere, herunder deres eventuelle ægtefæller og øvrige selskaber i koncernen."

I kreditinstrukser af 27. august 2007, 27. september 2007 og 11. december 2007, bilag 4 "Investeringskreditter – Spredningskrav for pantebreve" fremgår følgende:

"Nærværende bilag udtrykker den målsætning, som banken vil arbejde hen imod over de kommende 12 måneder.

Debitorer

Værdien af pantebreve i et belånt kundedepot med en enkelt debitor (herunder evt. koncernforbundne selskaber eller personer opgjort efter engagementsopgørelsesmetoden) må maksimalt udgøre 10 % af investeringskreditlinens maksimum.

Afvigelse herfra fodrer forhøjet sikkerhedsstillelse.

Pantets stilling

Mindst 60 % af porteføljen i et belånt kundedepot skal bestå af pantebreve, hvor pantet ligger inden for 80 % af ejendommens offentlige vurdering eller handelsværdi.

Afvigelse herfra fordrer forhøjet sikkerhedsstillelse."

Herudover er investeringskreditter behandlet i Bankens forretningsgange og direktionens bevillingsinstrukser til ledende medarbejdere.

I forretningsgang for Private Banking – "Indledning" fra oktober 2006 anførtes:

"Administration

Afdelingen udfører en række administrative opgaver:

- *Behandler dagligt forfaldsliste på lån og valutaoptions-/eller terminsforretninger*
- *Laver kreditindstilling herunder indhenter nødvendig dokumentation fra kunder*
- *Udfærdiger lånedokumenter m.m. på bevilget lån/kreditter*
- *Indhenter underskrifter på lånedokumenter*
- *Checker lineoverskridelser"*

Forretningsgangen blev opdateret i maj 2008 og havde følgende ordlyd:

"Administration

Afdelingen udfører en række administrative opgaver:

- *Behandler dagligt forfaldsliste på lån og valutaoptions-/eller terminsforretninger*
- *Laver kreditindstilling herunder indhenter nødvendig dokumentation fra kunder*
- *Behandler forlængelse af lån*
- *Indhenter underskrifter på lånedokumenter*
- *Checker lineoverskridelser"*

I forretningsgang for Private Banking - Udlån af henholdsvis oktober 2006 og maj 2008, anførtes:

"Afdelingen har ansvaret for udfærdigelse, håndtering og indstilling af låneansøgninger til kreditafdelingen indenfor lån til investeringer i produkter, der er nævnt under "Handel" samt til køb af pantebreve. Lån med direkte pant i fast ejendom er ikke afdelingens område, men hører under "Pantebrevsafdelingen.

Afdelingen har ingen kreditbeføjelser

Ansøgning om kredit kommer dels fra kunder men også fra andre afdelinger bl.a. Pantebrevsafdelingen.

Selve kreditindstillingen foregår på følgende måde:

- 1) Blanketten "Kreditindstilling Gudme Raaschou Bank" udfyldes...
 - 2) I forbindelse med kreditindstillingen har sagsbehandleren skaffet tegningsudskrifter (selskaber), vedtægter/interessentskabskontrakter (selskaber og I/S) og regnskaber. Alt sammen medsendes kreditindstillingen til videre behandling.
 - 3) Efter endt kreditbehandling i Kreditafdelingen får afdelingen kreditindstillingen retur med bemærkninger (bevilget uden forbehold, bevilget med forbehold, kreditindstillingen mangler information eller et afslag).
- ..."

I direktionens instrukser til chefen for Private Banking af henholdsvis 12. februar 2007 og 3. oktober 2007 anførtes:

"Det er en klar forudsætning for udøvelse af bevillingsretten, at der foretages en normal kreditvurdering af engagementet herunder bedømmelse af debtors evne og vilje til en tilbagebetaling samt vurdering af sikkerheden og i øvrigt overensstemmelse med bankens vedtagne kreditpolitik, rutiner og forretningsgange.

...

*Engagementer med nedskrivning (hensættelse):
Bevilling på disse kan kun ske i Kreditafdeling, Direktion eller bestyrelse."*

6.8 Bevillingskompetencen i Banken

Bankens bestyrelse havde den overordnede kompetence til at bevilge kreditter og garantier i Banken. Bestyrelsen havde i kreditinstruksen bemyndiget direktionen til at bevilge lån og kreditter inden for nærmere fastsatte rammer.

Direktionen delegerede delvist denne bevillingskompetence til udvalgte medarbejdere i Banken. Delegationen og dens grænser var beskrevet nærmere i de enkelte bevillingsinstrukser.

Den nærmere bevillingskompetence i Banken kan som udgangspunkt opsummeres som følger:

- Bestyrelsen
Bevillinger over 60 mio. kr. samt blacolån/-kreditter på mere end 5 mio. kr.
I perioden 4. september 2006 – 26. april 2007 nedsatte bestyrelsen en kreditkomité til behandlinger af bevillinger op til 90 mio. kr.
- Direktionen
Bevillinger til og med 60 mio. kr. dog maksimalt blancoelement på 5 mio. kr. Ved kreditinstruks af 27. august 2007 blev direktionen givet mulighed for i særligt presserende tilfælde at bevillige tillæg på op til 10 % (dog maksimalt 10 mio. kr.) til allerede eksisterende engagementer over 60 mio. kr. samt ændringer i engagementets rammer. Direktionen bemyndigedes tillige til at bevillige overtræk og godkende manglende opfyl-

delse af dækningskrav på allerede bevilligede investeringskreditter på op til 5 % af det bevilligede maksimum, dog maksimalt 5 mio. kr. (pr. engagement).

- **Kreditchefen**
Bevillinger op til 15 mio. kr. (mod fuld sikkerhed), dog således at kundens samlede engagement ikke oversteg 40 mio. kr. (hævet fra 10 mio. kr. til 15 mio. kr. den 27. september 2007).
- **Pantebrevschefen**
Bevillinger op til 5 mio. kr. pr. ejendom og 25 mio. kr. pr. debitor (mod fuld sikkerhed).
Bevilling af "hastesager", hvorved det samlede engagement med debitor oversteg 25 mio. kr., kunne ske såfremt sagen indstilledes til bevilling senest 3 dage efter pantebrevschefens bevilling.
Samlet udnyttelse af bevillingsrammen skulle rapporteres på månedsbasis til direktionen (instruks af 24.10.06). Ved instruks af den 27. september 2007 til den nye pantebrevschef nedsattes bevillingsbeføjelsen til 15 mio. kr. pr. debitor, og der var ikke længere mulighed for bevilling i "hastesager". Tilsvarende grænser for kunders belåning af pantebreve under bevilligede investeringskreditter.
Alle bevillinger skulle uden unødigt ophold forelægges kreditafdelingen til orientering.
- **Chef for Private Banking (Investeringskreditter)**
Bevilling af overtræk samt godkendelse af manglende opfyldelse af dækningskrav på allerede bevilgede kreditter op til 5 % af det bevilgede maksimum, dog maksimalt 1 mio. kr.
- **Pantebrevshandlerne**
Bevillinger op til 1 mio. kr. pr. ejendom og 5 mio. kr. pr. debitor (mod fuld sikkerhed). Tilsvarende grænse for kunders belåning af pantebreve under bevilligede investeringskreditter.

Det bemærkes, at de anførte beløbsgrænser angik debitores samlede engagement opgjort i henhold til FIL § 145.

6.9 Direktionens rapportering til bestyrelsen

Af kreditinstrukserne samt Bankens forretningsgang for kreditområdet (september 2007) fremgik, at følgende bevillingssager skulle forelægges for bestyrelsen:

Til bevilling:

- Bevillinger, der bringer debitores samlede engagement på koncernniveau op over 60 mio. kr.
- Engagementer med et blancoelement på over 5 mio. kr.
- Bevillinger til personer omfattet af FIL § 78

Til efterbevilling:

- Bevillinger foretaget af direktionen i henhold til kreditinstruksens bestemmelse om presserende tilfælde.

Til efterretning:

- Bevillinger foretaget af kreditkomitéen (eksisterede i perioden 4. september 2006 – 26. april 2007 med bemyndigelse til at behandle kreditsager op til 90 mio. kr.)
- Bevillinger over 5 mio. kr. pr. enkeltdebitor (fra september 2007)
- Bevillinger på investeringskreditter (fra september 2007)

Herudover skulle bestyrelsen hvert år have forelagt Bankens store engagementer til fornyelsesbehandling.

Risikorapportering

Bestyrelsen fik gennem hele undersøgelsesperioden løbende forelagt risikorapporter med blandt andet oplysninger om Bankens største engagementer. Risikorapporterne pr. 30. september 2006 og fremefter indeholdt tillige en angivelse af direktionens bevillinger over 5 mio. kr., en oversigt over pantebrevsbeholdningen samt Bankens kreditrisici, herunder engagementer med utilstrækkelig overdækning eller restance.

Bestyrelsen var løbende i dialog med direktionen om grundlaget for og omfanget af risikorapporteringen, og risikorapporterne blev gennem undersøgelsesperioden løbende udvidet og forbedret.

6.10 Kreditsagernes håndtering i Banken

Bankens kreditindstillinger blev som udgangspunkt udarbejdet af Private Banking i henhold til forretningsgang for udlån (oktober 2006 og opdateret maj 2008). Afdelingen behandlede anmodninger om kredit direkte fra kunder samt fra Bankens øvrige afdelinger, herunder pantebrevsafdelingen.

Private Banking havde ikke nogen selvstændig (ny-)bevillingskompetence. Efter udarbejdelse af kreditindstilling, herunder indhentelse af behørig dokumentation m.v., fremsendtes kreditindstillingen til kreditafdelingen, der herefter forestod den videre kreditsagsbehandling.

I direktionens bevillingsinstruks til kreditchefen af 4. december 2006 anførtes:

"Tildeling

Det er en klar forudsætning for udøvelse af bevillingsretten, at der foretages en normal kreditvurdering af engagementet herunder bedømmelse af debtors evne og vilje til en tilbagebetaling samt vurdering af sikkerheden og i øvrigt overensstemmelse med bankens vedtagne kreditpolitik, rutiner og forretningsgange.

...

Orienteringspligt

Alle egne bevillinger på nye engagementer skal ved først givne lejlighed forelægges Direktionen til orientering.

Du skal skriftlig orientere Direktionen om, hvilke uddelegeringer, du foretager.

...

Engagementer med nedskrivning (hensættelse):

Bevilling på disse kan kun ske i Kreditafdeling, Direktion eller bestyrelse."

...

Bevillingsramme

Du bemyndiges hermed til at bevilge sikrede kreditfaciliteter, i h.t. bankens forretningsgang for kreditområdet afsnit "vejledende værdiansættelse af sikkerheder", til en enkelt debitor for til og med kr. 10,0 mio. dog således at debtors samlede engagement ikke overstiger en total på kr. 40,0 mio."

Ved bevillingsinstruks underskrevet henholdsvis den 22. september 2007 og den 2. oktober 2007 forhøjedes bevillingsrammen til kr. 15 mio. Herudover blev følgende afsnit indsat:

"Samtidig meddeles, at du bemyndiges til på egen hånd at bevilge overtræk og godkende manglende opfyldelse af dækningskrav på allerede bevilgede investeringsengagementer på op til 5 % af det bevilgede maksimum eller max 2,0 mio. kr.

...

I Direktionens fravær (ferie eller sygdom) indtræder du i Direktionens beføjelse, jf. § 70-instruksens pkt. 2.0 "Overordnet kreditinstruks".

6.10.1 Den løbende kontrol og opfølgning

Kreditaafdelingen var ansvarlig for den løbende overvågning af engagementerne.

Af forretningsgang for kreditområdet (december 2006 og opdateret september 2007) fremgik det særligt om opfølgning og overvågning af overdækningsprocenten:

"Én gang dagligt beregnes alle kunders overdækningsprocent. For kunder hvis overdækningsprocent er større eller lig med 100 (grøn) foretages ikke yderligere. For kunder hvis overdækningsprocent er < 100 (gul eller rød) gennemføres straks en nøjagtig beregning og afstemning. Private Banking kontaktes og informeres om kundens aktuelle overdækningsprocent, hvorefter kunden kontaktes telefonisk/mail med henblik på at få bragt overdækningsprocenten på eller over 100 igen. Sker dette ikke i umiddelbar forlængelse af bankens kontakt til kunden eller kan kunden ikke kontaktes, udarbejdes og sendes brev til kunden. Kunden kan i denne situation ikke indgå nye forretninger medmindre de nedbringer kundens samlede risiko.

Kreditaafdelingen foretager løbende en fuldstændig beregning og afstemning på de meget aktive kunder.

Minimum én gang månedligt foretages en fuldstændig beregning og afstemning på alle kunder med investeringskreditter."

6.10.2 Bankens køb af pantebreve

I forretningsgang for køb af pantebrevsporteføljer (november 2006 og opdateret oktober 2007) anførtes om Bankens kreditsagsbehandling:

"4.1 Analyse og prisfastsættelse af pantebrevsporteføljen

Når Banken modtager et tilbud om en pantebrevsportefølge skal handelsafdelingen udfærdige et skriftligt tilbud. Forinden tilbud udfærdiges skal porteføljen analyseres i samarbejde med chefen for pantebrevsafdelingen.

Ved køb af større porteføljer skal alene pantebreve med en restgæld større end kr. 1.000.000,00 vurderes nøje på dette tidspunkt i sagsforløbet.

I prisfastsættelsen af porteføljen skal pantebrevenes restløbetid vurderes set i lyset af gældende markedsvilkår. Udviklingen i markedsvilkårene influerer på risikoen for førtidsindfrielse og renten og derigennem på værdien af porteføljen.

For at kunne prisfastsætte porteføljen skal der udfærdiges et overslag over restløbetiden og den gennemsnitlige rente af porteføljen. Tilbagebetalings- og tabsprocenten skal beregnes. På baggrund af disse informationer prisfastsættes porteføljen. Det kan af og til være nødvendigt at udvælge enkelte pantebreve i porteføljen og prisfastsætte disse separat.

...

4.6 Kontrol af hvert enkelt pantebrev i porteføljen

Efter afviklingsdagen skal hvert enkelt pantebrev checkes for at det er lagt korrekt ind i Delta og at det svarer til vilkårene i den indgåede porteføljeaftale.

Da pantebrevsporteføljer aldrig er ens, kan kontrollen variere fra sag til sag.

Det skal kontrolleres at debitor ikke er registreret i RKI, at ejendommene ikke er misligholdt, at forfaldne terminer på foranstående lån samt det købte pantebrev er betalt rettidigt og at debitorerne bebor ejendommen, såfremt der ikke er tale om sommerhus/fritidshus, udlejningsejendom m.v.

Ved investering i større porteføljer kan RKI kontaktes med henblik på at RKI laver søgningen i deres register.

Hvis RKI skal foretage denne søgning skal der produceres en liste i Delta i henhold til aftale mellem RKI og Gudme Raaschou Bank, der laves en aftale fra gang til gang. Kontrollen skal udføres inden for den tidsfrist som er aftalt i den indgåede porteføljeaftale.

I forbindelse med kontrollen skal der udskrives en liste i Delta med henblik på at hvert enkelt pantebrev skal checkes af på listen."

Ved opdateringen af forretningsgangen i september 2007 blev indføjet følgende tilføjelse:

"Bevillinger på pantebreve > 5 mio. kr. pr. enkeltdebitor og alle bevillinger på investeringskreditter rapporteres på månedsbasis til direktionen og bestyrelsen.

Alle bevillinger på pantebreve < 5 mio. kr. fremsendes til Kredit til orientering. Kredit gennemgår disse og kontrollerer for korrekt bevillingsniveau og om pantebreve i øvrigt lever op til de fastlagte rammer (geografisk, ejendomstype, prioritetsstilling, RKI mm). Uregelmæssigheder rapporteres på månedsbasis til Direktionen.

Investeringskreditter, som ikke lever op til vores krav om overdækning rapporteres på ugebasis til Direktionen."

6.10.3 Direktionens behandling af kreditsager

Direktionens afrapportering til bestyrelsen i henhold til kreditinstruksen blev fra den 4. september 2006 og fremefter løbende rapporteret til bestyrelsen med angivelse af blandt andet kunde, bevilling og det samlede engagement.

Gennem undersøgelsesperioden foretog direktionen ca. 150 bevillinger med i alt ca. 2,6 mia. kr.

6.10.4 Kreditsagernes behandling i bestyrelsen

Bestyrelsen bevilgede gennem undersøgelsesperioden kreditter og garantier med i alt ca. 700 mio.

I perioden fra den 4. september 2006 til den 26. april 2007 havde bestyrelsen nedsat en kreditkomité til behandling af bevillingssager under 90 mio. kr. Kreditkomitéen behandlede i alt 9 bevillinger med i alt 190 mio. kr. Kreditkomitéens bevillinger blev efterfølgende forelagt bestyrelsen til orientering. Bestyrelsen og kreditkomitéen havde tilsammen bevilget kreditter og garantier for i alt ca. 900 mio. kr.

Ved undersøgelsen i juni/juli 2008 konstaterede Finanstilsynet, at bestyrelsens drøftelser i forbindelse med behandlingen af bevillingssager ikke fremgik af protokollen.

Finanstilsynet gav Banken påbud om at indføre bestyrelsens drøftelser i forhandlingsprotokollen samt påbud om, at beslutning om bevilling som udgangspunkt skulle træffes på bestyrelsesmødet.

Banken havde over for Finanstilsynet oplyst, at efterbevillingssagerne i en vis udstrækning var foregået ved skriftlig behandling. Finanstilsynet gav på denne baggrund Banken påbud om at overholde reglerne for skriftlige bestyrelsesmøder.

Det fremgik af bestyrelsens forhandlingsprotokol, at bestyrelsen på bestyrelsesmøderne den 27. september 2007 og den 28. januar 2008 konstaterede, at Bankens pantebrevsafdeling havde overskredet bevillingskompetencen. Overskridelserne blev begge gange påtalt, og bestyrelsen understregede vigtigheden af, at bevillingsgrænserne blev overholdt.

Ultimo hvert år fik bestyrelsen forelagt Bankens store engagementer til fornyelsesbehandling i overensstemmelse med forretningsgang for kreditområdet (december 2006 og opdateret september 2007). Det fremgik af forretningsgangen:

"Fornyelsesbehandling er et centralt element i bankens kreditvurdering

Formålet er mindst én gang årligt at foretage en samlet bonitets- og forretningsmæssig vurdering af engagementet. Bestyrelsen fastsætter hvert år en grænse for størrelsen på hvilke engagementer de ønsker at se. Direktionen fastsætter eventuelle grænser og procedurer for hvilke engagementer der derudover skal vurderes i banken.

...

Formålet med fornyelsesindstilling er:

- *Bonitetsmæssig vurdering*
- *Forretningsmæssig vurdering*
- *Ajourføring af en række faste oplysninger, herunder at vi har fået kundens aktuelle indtægts- og formueoplysninger (regnskaber)*
- *Grundlag for hurtigt gennemarbejdede beslutninger, også i situationer, der haster*
- *Opfyldelse af lovgivningens krav om, at bestyrelsen/direktionen/kreditafdelingen årligt gennemgår bankens engagementer helt eller delvist."*

7. FINANSTILSYNETS UNDERSØGELSER

7.1 Generelt om Finanstilsynets undersøgelser

Finanstilsynet har i undersøgelsesperioden foretaget en ordinær undersøgelse af Banken i marts 2007 og en opfølgende undersøgelse i juni/juli 2008, samt i øvrigt været i dialog med Banken om en række forhold.

Vi har beskrevet disse undersøgelser og forhold i et notat, der er vedlagt som **bilag 2**.

Fra notatet skal fremhæves følgende:

7.1.1 Finanstilsynets ordinære undersøgelse i marts 2007

I perioden fra den 19. til den 23. samt den 27. marts 2007 gennemførte Finanstilsynet en ordinær undersøgelse af udvalgte områder i Banken, herunder Bankens kredit- og markedsrisici. Afrapportering med deltagelse af Bankens bestyrelse, direktion og revision fandt sted den 26. april 2007, og rapport om undersøgelsen blev fremsendt til samme kreds den 13. juni 2007.

Finanstilsynets overordnede konklusion var, at undersøgelsen gav anledning til:

"mange og væsentlige bemærkninger til bankens administrative praksis, både på kredit- og markedsrisikoområdet og til bankens risikoprofil.

Ovennævnte forhold har resulteret i, at tilsynet og banken på undersøgelsen drøftede bankens fastsatte solvensbehov på 8 pct. Det er tilsynets vurdering, at dette solvensbehov er for lavt..."

På baggrund af Finanstilsynets overvågning af gruppe 1-3 pengeinstitutternes risici ultimo 2006 gav Finanstilsynet Banken risikooplysninger om, at Bankens:

- *"solvensprocent og kernekapitalprocent er væsentlig lavere end sammenlignelige institutters, og at kernekapitalprocenten er reduceret væsentligt.*
- *udlånsandel og andel af store engagementer er væsentlig større end sammenlignelige institutters, og at omfanget af store engagementer er steget væsentligt.*
- *den likviditetsmæssige overdækning er væsentlig lavere end sammenlignelige institutters.*
- *renterisiko er væsentlig større end sammenlignelige institutters."*

Undersøgelsen resulterede i 35 påbud og 11 risikooplysninger.

7.1.2 Finanstilsynets opfølgende undersøgelse i juni/juli 2008

I perioden 19. – 25. juni, 30. juni – 2. juli samt 29. – 31. juli 2008 gennemførte Finanstilsynet en opfølgende undersøgelse af Banken. Finanstilsynet afholdt møde med direktionen den 29. august 2008, hvor Bankens kreditstyring, svage engagementer samt en forhøjelse af Bankens solvensbehov blev drøftet. Afrapportering med deltagelse af Bankens bestyrelse, direktion og revision fandt sted den 23. september 2008, og rapport om undersøgelsens konklusioner blev fremsendt til den samme kreds den 9. oktober 2008.

Om undersøgelsens overordnede konklusion anførtes det i rapporten:

"Undersøgelsen gav anledning til væsentlige bemærkninger til bankens likviditet, engagementernes kreditbonitet og regnskabspraksis.

Videre var der væsentlige bemærkninger til bankens kreditstyring, idet tilsynet dog noterer, at der siden undersøgelsen i 2007 er gjort betydelige tiltag for at rette op på forholdene.

Ovennævnte forhold har resulteret i, at tilsynet og banken ved undersøgelsen drøftede bankens individuelle solvensbehov på 9,5 pct. Det er tilsynets foreløbige vurdering, at dette solvensbehov er klart utilstrækkeligt henset til bankens kreditrisici og de problematiske forhold og fortsat meget betydelige usikkerhed om pantebrevs- og ejendomsmarkedet."

Undersøgelsen resulterede i 17 påbud og 2 risikoplysninger.

7.2 Konkrete forhold

7.2.1 Bankens likviditet/funding

På baggrund af Bankens kvartalsindberetninger for 1. halvår 2007 oplyste Finanstilsynet ved brev af 19. september 2007, at Banken havde en lav likviditetsoverdækning på 12,4 %, jf. FIL § 152, stk. 1, nr. 2. Til sammenligning var den gennemsnitlige overdækning for pengeinstitutter i gruppe 1-4 på 189 %.

Ved brev af 3. oktober 2007 til Finanstilsynet anførte Banken:

"Banken og bankkoncernens likviditetsoverdækning og "indlånsunderskud" skal ses på baggrund af, at Gudme Raaschou Bank ikke tilbyder indlån i traditionel forstand.

Således er Bankens udlån i disse år finansieret dels gennem Bankens egenkapital og dels gennem en trækingsret i HSH Nordbank AG. Denne trækingsret udgør et samlet beløb på op til Euro 833 mio. svarende til ca. 6,2 mia. kr. Af denne trækingsret var der pr. 31. august 2007 trukket 5,7 mia. kr".

Banken oplyste den 28. januar 2008 over for Finanstilsynet, at bestyrelsen samme dag havde besluttet en funding politik, hvorefter der på lang sigt (5 år) burde:

"søges etableret en funding med løbetider på op til 5 år, således at aktiver med en længere løbetid end 5 år, primært fundes via bankens egenkapital og/eller ansvarlig kapital.

...

Gudme Raaschou Banks nuværende funding-line udløber i april måned 2009.

...

Det er målet at have funding-situationen på plads inden sommeren 2008."

I Finanstilsynets rapport af 9. oktober 2008 anførtes:

"Tilsynet kan ikke på baggrund af bankens brev af 30. september 2008 vurdere, om de anførte tiltag med rimelig sandsynlighed vil kunne dække bankens fundingbehov, når HSH Nordbanks tilsagn bortfalder. De skitserede muligheder sy-

nes at være forbundet med stor usikkerhed, blandt andet fordi banken ikke er langt i processen med de enkelte løsningsforslag.

Det mest sandsynlige sikre element i en løsning forekommer at være balancereduktion samt forhandling med HSH Nordbank om en delvis forlængelse af fundingaftalen, evt. med samtidigt indskud fra ejerkredsen."

Banken blev i rapporten påbudt løbende at holde Finanstilsynet tæt orienteret om Bankens funding situation, herunder med specificeret prognose over Bankens likviditet, Bankens tiltag til sikring af tilstrækkelig funding samt om samarbejdet med HSH Filialen.

Ved brev af 22. oktober 2008 meddelte Bankens direktion Finanstilsynet, at Banken havde tilsluttet sig statens hjælpepakke, og at dette:

"allerede [har] haft en markant positiv indflydelse på bankens fundingsituation, idet bankens nuværende fundingpartner, HSH Nordbank, har forlænget fundingen til udgangen af oktober 2009 – og har endvidere fjernet væsentlige dele af fundingaftalens krav til Gudme Raaschou Bank, bl.a. kravet til solvens og borrowing base. Lånet er således reelt set uopsigeligt fra HSH Nordbanks side."

Ved brev af 7. november 2008 oplystes, at renten frem til 26. april 2009 var uforandret 0,175 % og derefter frem til udløb 2,25 % over pengemarkedsrenten.

7.2.2 Store engagementer samt tabskautioner fra HSH Filialen

Umiddelbart efter overdragelsen af pantebrevsporteføljen den 30. december 2005 afgav HSH Filialen en 12 måneders garantierklæring (tabskaution), hvorefter HSH Filialen kautionerede for tab på 5 navngivne engagementer ud over 95 mio. kr. pr. engagement.

Da flere af de overdragne pantebrevsengagementer var større end 95 mio. kr. og dermed oversteg 25 % af Bankens basiskapital, var tabskautionen en forudsætning for, at Banken kunne overtage engagementerne.

I forbindelse med overdragelsen af investeringskreditterne den 26. april 2006 afgav HSH Filialen yderligere en garantierklæring (tabskaution) for de engagementer, der oversteg 95 mio. kr. pr. engagement. Denne garanti blev forlænget i flere omgange frem til 31. januar 2009. Tabskautionen udgjorde i alt 1,1 mia. kr.

Banken foretog løbende kvartalsvise indberetninger til Finanstilsynet af Bankens største engagementer, jf. FIL § 145.

Indberetningerne i undersøgelsesperioden kan summarisk gengives således:

	Antal eng. \geq 10 % af basiskapital <u>efter</u> fra- drag	Heraf antal eng. \geq 25 % af basiskapital <u>før</u> fra- drag	Samlet eng. <u>før</u> fradrag (mio. kr.)	Samlet eng. <u>efter</u> fradrag (mio. kr.)	Samlet % for eng. i forhold til basiskapital
4. kv. 2005	19	0	1.239	1.200	314 %
1. kv. 2006	23	5	1.646	1.478	387 %
2. kv. 2006	32	9	3.133	2.258	560 %
3. kv. 2006*	21	9	2.506	2.070	414 %
4. kv. 2006	23	5	2.630	1.870	355 %
1. kv. 2007	28	10	3.488	2.430	450 %
2. kv. 2007	30	10	3.718	2.884	538 %
3. kv. 2007	28	8	3.447	2.734	490 %
4. kv. 2007	26	7	3.084	2.530	441 %
1. kv. 2008	24	7	2.934	2.353	422 %
2. kv. 2008	24	6	2.720	2.257	408 %
3. kv. 2008	33	6	2.996	2.668	561 %
4. kv. 2008	33	9	2.615	2.389	621 %

* Fra 3. kvartal 2006 og fremefter sker der yderligere indberetning på koncernniveau. I tabellen er medtaget tal på bank-/moderselskabsniveau.

I forbindelse med Finanstilsynets undersøgelse i marts 2007 fandt Finanstilsynet, at Bankens opgørelse af engagementerne var utilstrækkelig, idet Banken ikke medtog den uudnyttede del af tilsagte investeringskreditter, tilsagn om renteopskrivning eller pantebrev udstedt af kunder, der lå til sikkerhed for andre kunders investeringskreditter, selvom engagementet var baseret på denne sikkerhedsstillelse. Banken fik derfor påbud om at sikre, at engagementsopgørelser foretages i overensstemmelse med reglerne herfor. Stigningen i 1. halvår 2007 var blandt andet udtryk for en konsolidering af Bankens store engagementer som følge af dette påbud.

Finanstilsynet fandt endvidere, at Bankens forretningsgang for kontrol af og indberetning af store engagementer til Finanstilsynet ikke i tilstrækkelig grad præciserede, hvad kontrollen rettede sig imod. Banken fik derfor påbud om at foretage en revision af denne forretningsgang.

7.2.3 Kreditboniteten

Ved undersøgelsen i marts 2007 omfattede Finanstilsynets gennemgang 86 pantebrevsengagementer og 10 investeringskreditter opgjort pr. 31. december 2006.

Det var Finanstilsynets vurdering, at Banken havde en højere andel af pantebrevsengagementer med karakteren 2c (svage engagementer uden nedskrivningsbehov) end sammenlignelige pengeinstitutter. Antallet af investeringskreditter med karakteren 2a skønnedes at være lav i betragtning af, at der burde have været tale om fuldt sikrede engagementer.

Ved undersøgelsen i juni/juli 2008 gennemgik Finanstilsynet 105 engagementer opgjort pr. 30. april 2008. Finanstilsynet bemærkede, at

"karakteren er givet på undersøgelsestidspunktet baseret på det foreliggende grundlag. I flere tilfælde har tilsynet erfaret, at navnlig den problematiske udvik-

ling i 2. halvår 2008 på ejendoms – og pantebrevsmarkedet har bevirket, at låntagerne aktuelt har en større risiko end på undersøgelsestidspunktet."

Finanstilsynet konstaterede på baggrund af en gennemgang af Bankens engagementer over 30 mio. kr. (52 stk.), at Bankens andel af 2c engagementer på 40 % var væsentligt højere end i tilsvarende institutter og udbad sig oplysninger om disse engagementer med henblik på yderligere vurdering af nedskrivningsbehovet.

Finanstilsynet foretog endvidere en gennemgang af de 25 største engagementer med restance (i intervallet 2 – 89 mio. kr.), hvorved der blev konstateret

"en betydelig risiko for tab, som i det omfang der ikke efter reglerne er grundlag for nedskrivninger/værdjusteringer til dagsværdi, skal indregnes som et risikobeløb ved bankens fastsættelse af solvensbehov, jf. § 124, stk. 4 (påbud)."

Banken fremsendte den 22. oktober og den 20. november 2008 redegørelser til Finanstilsynet for hver af de i alt 13 investeringskreditter, der af Finanstilsynet havde fået karakteren 2c. Banken havde pr. 30. september 2008 konstateret OIV i 4 engagementer og et nedskrivningsbehov på i alt ca. 18 mio. kr. Endvidere havde Banken konstateret OIV i et 2a engagement (gode engagementer) med et nedskrivningsbehov på 2 mio. kr.

Ved brev af 7. november 2008 oplyste Banken, at der var indarbejdet en procedure for at pantebreve med restance (både egne og belånte pantebreve) indgik i sædvanlig inkassoprocedure. Brevet var vedlagt notat om værdiansættelse af pantebreve i Bankens egenbeholdning med hel eller delvis prioritet ud over 80 %. Det fremgår heraf, at Bankens egenbeholdning af pantebreve, der lå ud over 80 % (efter indregning af et generelt prisfald på 5,6 %), udgjorde i alt 305 mio. kr. Banken havde beregnet et behov for negativ kursregulering på 1,7 mio. kr. svarende til 0,6 % af eksponeringen på 305 mio. kr.

På bestyrelsesmødet den 17. november 2008 blev vedtaget en revideret kreditpolitik vedrørende behandling og kontrol af pantebreve i restance. Det oplystes i brev af 13. november 2008 til Finanstilsynet, at Banken arbejdede på at udbygge og effektivisere rapporteringsgrundlaget til bestyrelsen vedrørende restancer.

7.2.4 Eksponeringen i pantebreve og fast ejendom

Finanstilsynet fremsendte den 3. februar 2006 et generelt brev til pengeinstitutternes bestyrelse og direktion, hvori Finanstilsynet advarede om udviklingen på det danske boligmarked.

Tilsynet meddelte, at Bankens eksponering i fast ejendom skulle inddrages i fastsættelsen af det individuelle solvensbehov.

Ved brev af 12. november 2007 anmodede Finanstilsynet Banken om en nærmere redegørelse for Bankens engagementer med 3 navngivne kunder, der havde været omtalt i medierne i forbindelse med de såkaldte "pantebrevskarruseller".

Banken redegjorde i brev af 26. november 2007 til Finanstilsynet for engagementerne med de 3 kunder, idet alle 3 engagementer blev anset for:

"fornuftige og uden aktuelt behov for hensættelser."

Generelt blev det bemærket i relation til pantebrevskarruseller:

"Gudme Raaschou Bank har ikke haft berøring med sådanne handler, ligesom forespørgsler om finansiering på forhånd er blevet afvist, hvis vi har konstateret, at en ejendom har skiftet ejer hurtigt og til en stærkt ændret handelspris, uden at der har været en særdeles fornuftig forklaring herpå.

Tilsvarende er der for øvrige handler af en vis størrelse indhentet tingbogsoplysninger, forinden en finansiering er overvejet, og det er således vores tro, at banken ikke i dag har pantebreve eller har medvirket til finansiering af handler, der ikke kan siges at have været reelle."

Banken redegjorde i brev af 18. januar 2008 for aktuelle restancer i Bankens pantebrevsportefølje samt for tiltag i forbindelse hermed til imødegåelse af tab. For så vidt angår mængden af restancer oplyste Banken:

"der fra slutningen af 2006 har været en stigning i mængden af restancer, og at denne stigning har holdt sig gennem 2007."

Banken oplyste endvidere, at Bankens egenbeholdning af pantebreve gennem 2007 var reduceret med 25 %.

Finanstilsynet tog Bankens redegørelse til efterretning ved brev af 31. januar 2008.

I maj 2008 gennemførte Finanstilsynet en undersøgelse af pengeinstitutternes eksponering mod ejendomsrelaterede engagementer. Undersøgelsens resultat blev meddelt Banken ved Finanstilsynets brev af 25. september 2008, hvori anførtes:

" ... der er en betydelig risiko forbundet med en høj koncentration af krediteksponeringen.

Endelig skal Finanstilsynet oplyse, at tilsynet i forbindelse med nylige tilsynsbesøg i andre pengeinstitutter har konstateret, at institutternes opgørelse af sikkerhedsværdier i flere tilfælde ikke har afspejlet de ændrede konjunkturer på ejendomsmarkedet."

7.2.5 Bankens organisation, opfølgning og kontrol på kreditområdet

Som investeringsbank havde Banken på tidspunktet for overdragelsen af pantebrevsaktiviteterne og investeringskreditterne henholdsvis den 30. december 2005 og ultimo april 2006 ikke nogen sædvanlig kreditorganisation til håndtering af de nye aktiviteter.

Ved brev af 22. december 2005 gjorde Finanstilsynet Banken opmærksom på, at den som følge af den ændrede aktivitet pr. 1. januar 2006 skulle udfærdige en kreditinstruks, som var i overensstemmelse med de nye aktiviteter, samt en kreditpolitik.

Finanstilsynet konstaterede ved undersøgelsen i marts 2007, at bestyrelsens kreditinstruks til direktionen ikke afspejlede Bankens reelle risici, og Banken blev derfor påbudt at sikre, at kreditinstruksen til enhver tid afspejlede de risici, som Banken ønskede at påtage sig.

Om Bankens finansiering af pantebreve oplyste Finanstilsynet:

"en række af de pantebreve, som banken i sin bevilling har betinget sig solgt fra, fordi det ligger ud over 80 % af pantets værdi, i flere tilfælde er solgt til kunder med investeringskreditter, således at dette yderligere og mere risikofyldte pantebrev ligger til sikkerhed for investeringskreditterne."

Finanstilsynet henledte derefter Bankens opmærksomhed på:

"kravet til sikkerhedsmæssig overdækning, sikkerhedens bonitet og spredning er lavere end i sammenlignelige institutter (risikooplysning)."

Banken fremkom den 1. maj 2007 med bemærkninger til Finanstilsynets konklusioner meddelt på afrapporteringsmødet den 26. april 2007. Banken anførte blandt andet:

"Gudme Raaschou Bank henleder opmærksomheden på, at da Bankens beholdning af pantebreve ofte opstår som led i handel, er der ikke samme mulighed for at indhente egentlige kreditoplysninger som f.eks. ved investeringskreditter, hvor der generelt altid indhentes regnskaber m.v. (personlige).

...

Det anføres at pantebreve ofte ligger ud til 95 % af ejendommens værdi. Gudme Raaschou Bank gør opmærksom på, at porteføljen af pantebreve - overordnet og gennemsnitligt set – ligger inden for 80 % af ejendommens værdi."

I Finanstilsynets svar herpå af 8. maj 2007 anførte Finanstilsynet:

"Tilsynet bemærker, at en risikovurdering bør fokusere på de pantebreve, der ligger mere yderligt end 80 pct. Det forekommer ikke meningsfuldt at anvende en gennemsnitsbetragtning på hele porteføljen. Videre bemærker tilsynet, at banken på sin hjemmeside tilbyder at belåne op til 95 pct. Ved undersøgelsen blev det konstateret, at banken i enkelte tilfælde har belånt endnu mere yderligt end 95 pct."

I rapporten om Finanstilsynets undersøgelse af 13. juni 2007 vurderede Finanstilsynet, at der på kreditområdet og specielt på pantebrevsområdet ikke blev foretaget en tilstrækkelig tæt løbende opfølgning. I en række tilfælde havde Banken et utilstrækkeligt grundlag for bevillingen, herunder manglende regnskaber og regnskabsanalyse, ligesom der på store enkeltkunder manglede overbliksmateriale over den samlede pantebrevseksponering.

Finanstilsynet anførte endvidere i undersøgelsesrapporten:

"Tilsynet vurderer, at bankens manglende opfølgning og udarbejdelse af oversigtsmateriale navnlig i de større engagementer ikke lever op til kravene om effektive former for virksomhedsstyring og god administrativ og regnskabsmæssig praksis, jf. § 71, stk. 1, nr. 1 og 3, i lov om finansiel virksomhed."

Banken fik på denne baggrund påbud om at udarbejde fyldestgørende beslutningsgrundlag for bevillinger samt påbud om at foretage passende opfølgning på engagementer.

Banken fik endvidere påbud om at foretage en løbende og uafhængig kontrol af værdiansættelsen af pantebreve, idet den konstaterede kontrol fandtes utilstrækkelig. Finanstilsynet gav Banken en risikooplysning om:

"det er usædvanligt, at bankens kreditchef ikke i højere grad indgår i den løbende kontrol af engagementer omfattet af pantebrevsområdet, henset til at dette område udgør en meget væsentlig del af bankens kreditgivning."

Banken blev endvidere påbudt at udarbejde en forretningsgang for opfølgning og kontrol på pantebrevsområdet.

Finanstilsynet konstaterede, at den daglige kontrol af overdækning på investeringskreditterne blev foretaget manuelt baseret på input fra flere forskellige it-systemer. Finanstilsynet gav derfor Banken en risikooplysning om, at de mange manuelle rutiner samt den manglende integration mellem systemerne forøgede risikoen for fejl.

Om rapporteringen til bestyrelsen anførte Finanstilsynet:

"Tilsynet bemærker, at rapportering til bestyrelsen er meget begrænset på kreditområdet, og at bankens rapportering på kreditrisikoområdet ikke lever op til lovgivningens krav."

Finanstilsynet oplyste i rapporten, at det var i strid med vejledningen til FIL § 71, at bestyrelsen havde nedsat en kreditkomité bestående af to bestyrelsesmedlemmer samt Bankens direktion og kreditchef. Banken blev derfor påbudt at ændre denne procedure, således at det sikredes, at beslutning om bevilling i alle ikke-standardiserede sager ville blive truffet af hele bestyrelsen.

Finanstilsynet konstaterede ved undersøgelsen i juni/juli 2008:

"banken siden sidste undersøgelse har gjort væsentlige tiltag for at imødekomme nogle af de forhold, som tilsynet havde bemærkninger til ved undersøgelsen i 2007.

Videre har tilsynet noteret, at banken aktivt har fået nedbragt nogle af de svage engagementer, og at banken følger disse engagementer tæt.

Tilsynet har dog fortsat væsentlige bemærkninger vedrørende kreditstyring."

Det anførtes således:

"Tilsynet bemærkede ved undersøgelsen, at bankens grundlag for at yde pantebrevsudlån eller anvende pantebreve som sikkerhedsstillelse ofte er mangelfuldt.

Gennemgangen af engagementerne viste, at der:

- *Ingen eller kun få informationer er om pantebrevsdebitor*
- *Er meget begrænsede og oftest uopdaterede informationer om den pantsatte ejendom, og manglende dokumentation af handelsværdi*
- *Ved udlejningsejendomme oftest kun er meget begrænsede og/eller uopdaterede informationer om lejer og udlejningsforhold*
- *Overvejende benyttes manuelt baserede informationer som grundlag for pantebrevs værdiansættelse, således at banken ikke har mulighed for systematisk anvendelse f.eks. til løbende revurdering af pantets værdi eller anden risikostyring*

På det afsluttende møde den 23. september 2008 blev bankens grundlag for pantebrevene drøftet. Banken var ikke enig i, at grundlaget ofte er mangelfuldt. Banken erkender, at der "ind imellem" kan være sager, hvor yderligere information kan være ønskelig, men at dette hovedsageligt vedrører pantebreve, der er købt i

markedet, og hvor der efterfølgende ikke er hjemmel til at kræve personoplysninger.

- *Tilsynet henleder opmærksomheden på, at et mangelfuldt grundlag skaber usikkerhed om pantets værdi, og der er risiko for, at sikkerhed i pantebreve værdiansættes for højt (risikooplysning)."*

Ved undersøgelsen i juni/juli 2008 konstaterede Finanstilsynet, at bestyrelsens drøftelser i forbindelse med behandlingen af bevillingssager ikke fremgik af protokollen.

Finanstilsynet gav Banken påbud om at indføre bestyrelsens drøftelser i forhandlingsprotokollen samt påbud om, at beslutningen om bevilling som udgangspunkt skulle træffes på bestyrelsesmødet.

Banken havde overfor Finanstilsynet oplyst, at bevillingssagerne i en vis udstrækning var foregået ved skriftlig behandling. Finanstilsynet gav på denne baggrund Banken påbud om at overholde reglerne for skriftlige bestyrelsesmøder.

Det fremgik af bestyrelsens forhandlingsprotokol, at bestyrelsen på bestyrelsesmøderne den 27. september 2007 og den 28. januar 2008 konstaterede, at Bankens pantebrevsafdeling havde overskredet bevillingskompetencen. Overskridelserne blev på begge møder påtalt, og bestyrelsen understregede vigtigheden af, at bevillingsgrænserne overholdtes.

7.2.6 Bankens kreditpolitik og forretningsgange

I tillæg til de ovenfor anførte kritikpunkter havde Finanstilsynet herudover en række generelle betragtninger om Bankens kreditpolitik og forretningsgange.

Finanstilsynet konstaterede således ved undersøgelsen i marts 2007:

"kreditpolitikken ikke eller kun i mindre omfang omhandler pantebrevsområdet, som udgør en meget væsentlig del af bankens samlede kreditgivning. Bankens politik på dette område fremgår i højere grad af bankens forretningsgange, såsom krav til debitors økonomi og ejendommens drift ved udstedelse af pantebreve, og hvilke brancher/ejendomsstyper banken ønsker at have pantebreve i. Tilsynet fik på undersøgelsen oplyst, at bestyrelsen ikke havde taget stilling til indholdet af forretningsgangene.

Tilsynet konstaterede videre, at banken køber og udsteder pantebreve til både egenbeholdning og til videresalg. Banken finansierer endvidere projektlån. Der skelnes ikke i kreditpolitikken mellem disse forretningstyper, og det fremgår ikke, hvilke krav banken stiller ved henholdsvis køb/udstedelse af pantebreve til handel, langsigtet ejendomsfinansiering eller projektfinsiering."

Bestyrelsen og direktionen blev på denne baggrund påbudt at fastlægge Bankens kreditpolitik, herunder for pantebrevsområdet.

Ved brev af 30. august 2007 oplyste Banken til Finanstilsynet, at bestyrelsen havde revideret direktionens Kreditinstruks med blandt andet angivelse af,

- maksimalt 15 % af Bankens pantebrevsportefølje måtte have sikkerhed ud over 80 %,
- Bankens branchemæssige eksponering/fokusområde.

I brevet anførtes endvidere:

"En revideret instruks indebærer, at den nuværende pantebrevsportefølje med ca. 13 % ud over 80 % af ejendommens værdi ikke vil blive øget. At der er 6,6 %, som ligger ud over 90 % er ikke tilfredsstillende på sigt, og der arbejdes derfor på at nedbringe dette. Det er hensigten, at den del af porteføljen, der ligger ud over 90 % af ejendommens værdi, holdes under 5 %."

Finanstilsynet konstaterede ved undersøgelsen i juni/juli 2008, at Banken havde en betydelig stigning i restancer for pantebreve – både i egenbeholdning og i pantebreve stillet som sikkerhed overfor Banken. Finanstilsynet gav bestyrelsen påbud om:

"sikre, at kreditpolitikken bliver efterlevet, og at forretningsgange for bevilling, etablering af faciliteter og dokumenter, opfølgning på overtræk m.v. og rapportering bliver efterlevet jf. vejledningens pkt. 126. Banken skal fastlægge mål, procedurer og kontroller, der i tilstrækkeligt omfang sikrer, at pantebreve med restance inden rimelig tid omfattes af sædvanlige inkassoprocedurer – eller udgår af sikkerhedsgrundlaget (påbud)."

Banken oplyste ved brev af 7. november 2008, at risikorapporteringen til bestyrelsen var opstrammet, således at bestyrelsen i højere grad kunne sikre, at kreditpolitikken efterlevedes.

I brev af 13. november 2008 oplyste Banken følgende i forbindelse med restancepolitikken:

"pt. [arbejder Banken] sammen med dataleverandøren på bankens pantebrevssystem på at udbygge og effektivisere kontrol og rapportering vedrørende restancepantebrevene til direktion og bestyrelse. Arbejdet forventes afsluttet inden for mindre end en måned og den nye rapportering forventes således implementeret i risikorapporterne for november måned."

7.2.7 Solvens

Banken havde i notat til Finanstilsynet af 16. oktober 2006 opgjort Bankens solvensbehov til 8 %.

Finanstilsynet fremkom i undersøgelsesrapporten af 13. juni 2007 med en række bemærkninger til Bankens opgørelse, idet Finanstilsynet overordnet bemærkede:

"et solvensbehov på 8 pct. umiddelbart ligger noget under, hvad bestyrelser og direktioner i sammenlignelige institutter finder påkrævet."

På baggrund af Finanstilsynets bemærkninger blev Bankens bestyrelse og direktion påbudt at revurdere Bankens solvensbehov, der skulle fastsættes på et grundlag, der opfyldte kravene i FIL § 124, stk. 4.

Finanstilsynet konstaterede endvidere, at Banken ikke havde udarbejdet stresstest, hvorfor Banken modtog påbud om udarbejdelse heraf.

Finanstilsynets påbud om revurdering af Bankens solvensbehov førte til, at Banken den 19. juni 2007 oplyste Finanstilsynet, at Bankens individuelle solvensbehov var hævet til 9 %. Brevet var vedlagt et af Bankens bestyrelse den 6. juni 2007 godkendt notat – "Opgørelse af individuelt solvensbehov for Gudme Raaschou Bank A/S" – der indeholdt en omfattende analyse af Bankens egen opfattelse af dens forhold. Det anførtes således blandt andet:

- *"Gudme Raaschou Bank har i modsætning til de fleste øvrige danske pengeinstitutter kun to aktionærer, Gudme Raaschou Holding A/S (Niels Thorborg) og HSH Nordbank. Begge aktionærer er til fulde opmærksomme på de risici, som Banken er eksponeret overfor. Banken har i modsætning til de fleste øvrige danske pengeinstitutter således ingen "småaktionærer" med begrænset viden om Bankens risici og forretningsområder.*
- *Gudme Raaschou Bank har kun indlån i meget begrænset omfang. Disse indlån kommer primært fra kunder, som også er debitorer. Banken har således kun meget få eller ingen indskud fra retailsegmentet.*
- *Gudme Raaschou Banks primære fundingkilde, HSH Nordbank, kender Bankens risikoeksponering særdeles godt, idet Bankens væsentligste aktiver er overdraget fra HSH Nordbank (30. december 2005 og 30. april 2006).*
- *Gudme Raaschou Banks eksponering mod ejendomsmarkedet er et bevidst valg og en bevidst strategi. Bankens to aktionærer er bekendt med dette områdes risici og muligheder.*
- *Gudme Raaschou Banks kunder er professionelle og semi-professionelle. Banken henvender sig ikke til den brede offentlighed – med undtagelse af de investeringsforeninger, som administreres af Bankens datterselskab Gudme Raaschou Invest."*

Om Bankens vækst anførtes:

"Banken har p.t. ingen planer om at forøge Bankens vægtede aktiver signifikant, men fokuserer derimod på konsolidering."

Om kontrolmiljøet anførtes, at Banken fandt det acceptabelt, men i lyset af drøftelserne med Finanstilsynet ville man:

"iværksætte en række tiltag for at opnå en højere grad af formalisering af kontrolmiljøet."

Bankens direktion vurderede endvidere:

"at den manglende grad af formalisering, som er påpeget af Finanstilsynet ikke er uacceptabel givet, at Banken kun har opereret i 17 måneder. Bankens direktion hæfter sig ved, at det uformelle kontrolmiljø er godt."

Ved brev af 25. juli 2007 fremkom Finanstilsynet med en kritik af Bankens beregningsgrundlag, herunder af den løbende opfølgning, Bankens kontrolmiljø samt at Banken ikke havde afsat tilstrækkelig kapital til dækning af kontrolrisici.

Banken oplyste ved brev af 30. august 2007 til Finanstilsynet, at bestyrelsen, som følge af det anførte om Bankens kontrolmiljø, havde hævet det individuelle solvensbehov til 9,5 %.

Banken oplyste endvidere, at der var taget en række initiativer til imødegåelse af Finanstilsynets kritik, herunder etablering af en egentlig kontrolfunktion.

Om Bankens solvensbehov anførte Finanstilsynet i undersøgelsesrapport af 9. oktober 2008:

"bankens nuværende solvensbehov på 9,5 %, er klart utilstrækkeligt, henset til bankens eksponering mod pantebrevs- og ejendomsmarkedet. Med de dagsværdi-justeringer, som nødvendigvis må foretages på baggrund af den nuværende situation i såvel ejendomsmarkedet som de finansielle markeder, bør banken nå frem til et solvensbehov, som ligger væsentligt over det nuværende."

I Bankens brev af 22. oktober 2008 til Finanstilsynet blev der redegjort for omstændigheder, der efter Bankens opfattelse førte til, at bestyrelsen besluttede at forhøje den nuværende individuelle solvens fra 9,5 % til 9,7 %.

Brevet var vedlagt et af Bankens bestyrelse den samme dag godkendt notat om opgørelse af Bankens solvensbehov, der var en opfølgning af notatet fra juni 2007. Det anførtes heri, at man:

"så to betydelige risikokoncentrationer i Banken, dels har Banken en høj koncentration på store engagementer, dels er Bankens forretning i vidt omfang eksponeret mod det danske ejendomsmarked. Banken er født med disse komponenter som fokuseret nichebank.

...

Bankens ledelse har i lyset af markedssituationen gennem mere end et år arbejdet målrettet på at reducere risikoelementerne i forbindelse med bankens eksponering mod ejendomssektoren samt at forstærke kontrolprocedurerne på området".

Banken fremsendte den 2. februar 2009 en opgørelse over Bankens individuelle solvensbehov, der var fastsat til 8,8 %.

Ved brev af 10. februar 2009 oplyste Banken, at beregninger på baggrund af den foreløbige årsrapport, der endnu ikke var revideret og godkendt af bestyrelsen, viste en solvens på 9,8 % på koncernniveau.

Ved brev af 30. marts 2009 meddelte Bankens bestyrelse Finanstilsynet, at der pr. 31. marts 2009 var konstateret behov for nedskrivninger i et sådan omfang, at Banken ikke længere opfyldte lovens minimumskrav til den individuelle solvens på 8 %, jf. FIL § 124. Bestyrelsen havde indledt sonderinger med henblik på en rekapitalisering af Banken.

7.2.8 Bankens revision og regnskabspraksis

Finanstilsynet konstaterede ved undersøgelsen i marts 2007, at Banken ikke havde foretaget en gruppevis inddeling af Bankens udlån eller udarbejdet metode for gruppevise nedskrivninger, hvorfor Banken fik påbud herom. Banken fik endvidere påbud om at udarbejde forretningsgange og procedurer for indregning og måling af udlån og hensatte forpligtelser.

Banken fik ved undersøgelsen i juni/juli 2008 påbud om at gennemgå og om fornødent nedjustere værdien af samtlige pantebreve med restance samt pantebreve, der helt eller delvist har prioritetsstilling ud over 80 % af seneste konstaterede handelsværdi i Bankens egenbeholdning. Endvidere fik Banken påbud om fremadrettet at sikre, at pantebrevene værdisættes korrekt på baggrund af opdaterede oplysninger om pantet, herunder med en værdijustering pr. 30. september 2008 af de engagementer, der af Finanstilsynet havde fået karakteren 2c eller 1.

Endvidere blev det indskærpet overfor Banken, at denne, som påbudt af Finanstilsynet ved undersøgelsen i marts 2007, skulle foretage gruppevis inddeling af Bankens udlån samt udarbejde en metode til nedskrivning heraf.

I brev af 22. oktober 2008 oplyste Banken til Finanstilsynet, at der var foretaget en gennemgang og regulering af alle pantebreve i restance pr. 30. september 2008 til dagsværdi.

Banken fremsendte ved brev af 7. november 2008 yderligere redegørelse vedrørende Bankens regnskabspraksis til Finanstilsynet, herunder et notat om gruppevise nedskrivninger i Banken for 3. kvartal 2008-regnskabet, hvori Bankens gruppevise nedskrivninger for 3. kvartal 2008 var beregnet til 4,3 mio. kr. Beløbet forekom efter Bankens opfattelse "overvurderet", idet der var foretaget individuelle hensættelser i forbindelse med en gennemgang af alle Bankens engagementer.

Finanstilsynet oplyste i brev af 3. januar 2007, at Banken var omfattet af overgangsbestemmelsen og derfor ikke pligtig til at oprette intern revision i 2007, jf. bkg. nr. 1363 af 11. december 2006 om revisionens gennemførelse i finansielle virksomheder m.v. samt finansielle koncerner.

På baggrund af Bankens ansøgning af 25. februar 2008 om dispensation fra kravet om intern revision i 2008 oplyste Finanstilsynet ved brev af 13. juni 2008, at dispensation ikke var mulig. Banken indgik i en koncern med et finansielt holdingselskab – 3C Group A/S – som moderselskab. Banken havde derfor pligt til at etablere intern revision i 2008, idet revisionschefen tillige skulle være revisionschef i hele koncernen. En revisionschef var endnu ikke tiltrådt, da Banken i foråret 2009 overgik til Finansiell Stabilitet.

8. FUNDING AFTALER MED HSH NORDBANK AG, COPENHAGEN BRANCH

8.1 Bankens funding og solvens efter omstruktureringen

Banken havde forud for omstruktureringen ultimo 2005/primus 2006 ingen udlån af betydning. Med udgangen af 2004 havde Banken en egenkapital på ca. 109 mio. kr., en balance på ca. 135 mio. kr., en solvensprocent på 120,9 % samt en likviditetsmæssig overdækning på 2.547 %.

Efter omstruktureringen, hvor dels asset management koncernen og dels en mindre del af pantebrevsafdelingen blev apportindskudt i Banken, øgedes Bankens egenkapital. Samtidig ydede HSH Filialen Banken et ansvarligt lån på 112 mio. kr. (løbetid på 8 år). Med udgangen af 2005 havde Banken således en egenkapital på ca. 378 mio. kr., en balance på 4,3 mia. kr., en solvensprocent på 17,4 % samt en likviditetsmæssig overdækning på 30,3 %.

Samtidig med overdragelsen til Gudme Raaschou Holding A/S (3C koncernen v/Niels Thorborg) og erhvervelsen af investeringskreditterne formaliseredes en funding aftale med HSH Filialen som långiver og Banken som låntager på i alt 833 mio. euro (ca. 6,2 mia. kr.). Kreditfaciliteten var usikret. Funding aftalen var 3-årig (udløb 26. april 2009) og opstillede en række krav til Banken og dens aktionærer.

Under hele facilitetens løbetid skulle Banken sikre, at den havde en solvens på minimum 10 % og en basiskapital på mindst 400 mio. kr.

For så vidt angik Bankens pantebreve var det et krav i funding aftalen, at intet pantebrev måtte overstige 90 % af ejendomsværdien på belåningstidspunktet, at intet pantebrev måtte være misligholdt i mere end 60 dage, samt at intet pantebrev måtte være opsagt af låntageren, idet det pågældende pantebrev ellers ikke kunne indgå i belåningsgrundlaget.

8.2 Forlængelse af funding aftalen med HSH Filialen

Banken startede ultimo januar 2008 med at søge etableret en 5-årig (eller længerevarende) funding af de 833 mio. euro. Målet var at have en ny - og af HSH Nordbank uafhængig - funding på plads inden sommeren 2008.

Uanset diverse bestræbelser på at skaffe alternativ funding måtte Banken i løbet af sommeren 2008, blandt andet på grund af de fastlåste kreditmarkeder, konstatere, at det ikke var lykkedes. Banken anmodede derfor HSH Filialen om en forlængelse af funding aftalen, og en aftale herom blev indgået den 10. november 2008. Den danske stat havde den 10. oktober 2008 vedtaget Bankpakke 1.

Funding aftalen blev således forlænget fra den 26. april 2009 til ultimo oktober 2009. Dog blev trækingsretten reduceret til 625 mio. euro. På forlængelsestidspunktet var Bankens aktuelle træk ca. 602 mio. euro.

Marginen blev væsentlig forhøjet i forlængelsesperioden (fra 0,175 % til 2,250 %). Med en forlængelsesperiode på 6 måneder ville renteforhøjelsen beløbe sig til ca. 45 mio. kr., hvilket kan sammenholdes med Bankens resultat for 2006 (73 mio. kr. før skat), for 2007 (41 mio. kr. før skat) og for 1. halvår 2008 (-40 mio. kr. før skat). Kravene til pantebrevene samt Bankens solvens blev ophævet, idet det blev fastslået, at fundingen var sikret af garantiordningen etableret af Den Danske Stat og Det Private Beredskab i henhold til lov nr. 1003 af 10. oktober 2008 om Finansiell Stabilitet (Bankpakke 1).

Foruden det oprindelige krav om en basiskapital på minimum 400 mio. kr. blev Banken forpligtet til at sikre fortsat fuld deltagelse i garantiordningen.

Ved Bankens sammenbrud i foråret 2009 opnåede HSH Filialen fuld dækning for sit tilgodehavende.

For en yderligere gennemgang af transaktionerne mellem HSH Filialen og Banken henvises til **bilag 3**.

9. HAR ÅRSRAPPORTER OG HALVÅRSRAPPORTER I PERIODEN JANUAR 2006 – APRIL 2009 VÆRET RETVISENDE?

9.1 Lovgrundlag

Ikke børsnoterede pengeinstitutkoncerner aflægger årsrapport efter FIL og bekendtgørelse om finansielle rapporter for kreditinstitutter og fondsmæglerselskaber m.fl. ("regnskabsbekendtgørelsen"). Reglerne om pengeinstitutters årsrapport fremgår af FIL afsnit VI, kapitel 13.

De grundlæggende krav og forudsætninger til indholdet af årsrapporten findes i FIL § 188. Ledelsesberetningen skal jf. FIL § 186 og § 187 indeholde en retvisende redegørelse for de forhold, som beretningen omhandler, således at årsrapportens oplysninger kan støtte regnskabsbrugerne i deres økonomiske beslutninger.

9.2 Undersøgte forhold

Hovedårsagen til Bankens sammenbrud og tab var de store udlån inden for ejendoms- og pantebrevssektoren i sammenhæng med den negative konjunkturudvikling på ejendoms-markedet/finanskrisen.

I det følgende har vi vurderet, hvorvidt års – og halvårsrapporterne for 2006, 2007 og 2008 har været retvisende i relation til:

- Udlån og nedskrivninger, hvor vi har vurderet, hvorvidt en del af disse nedskrivninger og tab burde have været foretaget på et tidligere tidspunkt.
- Risikoprofil og kreditstyring, hvor vi har vurderet, om Bankens risikovillighed på udlån og garantier til især ejendomssektoren og pantebrevsselskaber burde have været omtalt mere retvisende end sket i ledelsesberetningen.

9.3 Halvårsrapport og årsrapport i 2006

9.3.1 Halvårsrapport for 1. halvår 2006

Banken offentliggjorde den 17. august 2006 revideret halvårsrapport for 1. halvår 2006 forsynet med revisionspåtegning uden forbehold eller supplerende oplysninger.

Det fremgik af halvårsrapporten, at Bankens balance var på 7,2 mia. kr., og egenkapitalen var på 0,4 mia. kr. I aktiverne indgik immaterielle aktiver og udskudte skatteaktiver med 68 mio. kr.

Ledelsesberetningen redegjorde for Bankens aktiviteter, herunder den markante ændring i Bankens forretningsområder i forbindelse med overtagelsen af HSH Filialens aktiviteter inden for pantebrevsområdet i slutningen af 2005 og overtagelsen af HSH Filialens danske aktiviteter inden for investeringskreditter ultimo april 2006.

Pr. 30. juni 2006 udgjorde udlån og andre tilgodehavender til dagsværdi (pantebrevsportefølje) 4,2 mia. kr. og udlån og andre tilgodehavender til amortiseret kostpris (investeringskreditter) 1,6 mia. kr.

Det oplystes, at Banken via sin drift var eksponeret mod flere risikotyper, hvoraf de primære var kreditrisikoen på Bankens pantebreve og investeringskreditter samt markedsrisikoen på Bankens beholdninger af fastforrentede pantebreve og værdipapirer.

9.3.2 Årsrapport 2006

I henhold til årsrapporten for 2006, dateret 2. marts 2007, udgjorde resultatet 73 mio. kr. før skat. Banken havde en balance på 6,6 mia. kr. og en egenkapital på 431 mio. kr. Bankens solvens var 10,6 %.

Udlån og nedskrivninger

Årsrapporten for 2006 indeholdt ingen nedskrivninger på udlån og tilgodehavender m.v.

Det fremgik af ledelsesberetningen:

"Bankens konservative og forsigtige kreditpolitik har resulteret i, at der i 2006 ikke er fundet objektive indikationer, der har nødvendiggjort nedskrivninger på bankens fordringer. I 2005 var der indregnet nedskrivninger på i alt 3 mio. kr."

Under omtale af forretningsaktiviteter anførtes:

"Tab på pantebreve, som følge af debitorernes manglende betalingsevne, har ligget på et meget lavt niveau i hele 2006."

Revisionens engagementsgennemgang

Bankens revision erklærede i revisionsprotokollatet til årsrapporten for 2006, at revisionen var enig i Bankens vurdering af behovet for nedskrivninger og hensættelser.

Finanstilsynets engagementsgennemgang

Finanstilsynets foretog engagementsgennemgang i forbindelse med den ordinære undersøgelse af Banken i marts 2007. Finanstilsynet fandt ikke grundlag for at kritisere eller kræve ændring af Bankens vurdering af behovet for nedskrivninger og hensættelser.

Oplysninger om risikoprofil i årsrapport 2006

Bankens kreditpolitik og kreditstyring var omtalt i ledelsesberetningens afsnit om "Kreditpolitik og risikostyring". Det fremgik heraf, at det var Bankens politik i videst muligt omfang at sikre, at kreditrisikoen blev afdækket med sikkerheder.

Bankens udlån på 5,6 mia. kr. bestod primært af kreditter mod sikkerhed i værdipapirer og indlån. Heraf var udlån til dagsværdi 3,9 mia. kr. (2005: 3,7 mia. kr.), der bestod af Bankens pantebrevsbeholdning. Udlån til amortiseret kostpris udgjorde 1,7 mia. kr. (2005: nul), der primært bestod af investeringskreditter afdækket med sikkerheder.

Udlån og garantier til ejendomsbranchen var på 74 %. Udlån til private var på 26 %.

Om ejendomsfinansiering oplystes:

"Gudme Raaschous afdeling for ejendomsfinansiering udgør en væsentlig del af bankens aktiviteter. Afdelingen er inden for finansiering af fast ejendom – hvad enten det er direkte over for ejendomsbesidderen eller indirekte gennem finansiering af vores kunders pantebrevsporteføljer – en betydelig spiller på det danske marked."

Summen af store engagementer var på 376,2 % af basiskapitalen, og de samlede udlån svarede til, at egenkapitalen var udlånt 13 gange. Banken havde kun indlån i marginalt omfang i en størrelsesorden på mindre end 200 mio. kr.

Bankens udlån m.v. var i alt overvejende grad finansieret ved en låneramme på 5,7 mia. kr. hos HSH Filialen, indgået i forbindelse med overdragelsen af Bankens væsentligste aktiver fra HSH Filialen.

9.3.3 Vurdering vedrørende 2006

Det er vores vurdering, at der ikke er grundlag for at fastslå, at der var indtruffet OIV med væsentlige aktuelle nedskrivningsbehov, der efter gældende regler medførte krav til nedskrivninger i et sådant omfang og på et sådant tidspunkt, at halvårsrapporten og årsrapporten for 2006 var fejlbehæftede.

Vi finder tillige, at Bankens funktion som nichebank med strategisk fokus på ejendomsfinansiering med en høj koncentration på store engagementer og en væsentlig og høj samlet risikoeksponering indenfor ejendoms- og pantebrevssektoren fremgik af årsrapporten.

Det er således vores vurdering, at halvårsrapporten og årsrapporten for 2006 var retvisende.

9.4 Halvårsrapport og årsrapport i 2007

9.4.1 Halvårsrapport for 1. halvår 2007

Resultatet i henhold til halvårsrapporten, dateret 22. august 2007, udgjorde 38 mio. kr. før skat, og balancen var på 6,6 mia. kr. Resultatudviklingen fulgte forventningerne, og bestyrelsen betragtede det som tilfredsstillende. Banken konstaterede ikke tab på pantebreve, men aktiviteten på ejendomsmarkedet syntes mere afdæmpet sammenlignet med 2006. Der var ingen nedskrivninger på udlån og tilgodehavender i resultatopgørelsen. Oplysningerne om risikoforhold og -styring svarede indholdsmæssigt til oplysningerne i halvårsrapporten for 1. halvår 2006.

Halvårsrapporten var i overensstemmelse med gældende praksis ikke genstand for revision eller review.

9.4.2 Årsrapport 2007

I henhold til årsrapporten for 2007, dateret 5. marts 2008, udgjorde resultatet 41 mio. kr. før skat. Banken havde en balance på 6,9 mia. kr. og en egenkapital på 516 mio. kr. Bankens solvens udgjorde 13,5 %.

Om resultatet anførtes i ledelsesberetningen:

"En væsentlig årsag til det lavere resultat er en bevidst nedbringelse af bankens volumen over for ejendomsrelaterede investeringer som gennem året er blevet reduceret med ca. 1 mia. kr."

Bankens forretningsområder var fra årets start blevet udvidet med en afdeling for rate- og kapitalpension.

Udlån og nedskrivninger

Årsrapporten for 2007 indeholdt nedskrivninger og tab på udlån i resultatopgørelsen med 2 mio. kr.

Det anførtes i ledelsesberetningen:

"Den konservative kreditpolitik har i 2007 resulteret i, at der kun i et tilfælde er fundet objektive indikationer, der har gjort det nødvendigt at foretage nedskrivning på én af bankens fordringer med 2 mio. kr. I 2006 var der ikke indregnet nedskrivninger på bankens fordringer."

For pantebreve i restance var der foretaget markedsværdiregulering med et samlet beløb på godt 10 mio. kr.

Revisionens engagementsgennemgang

Det fremgik af revisionens revisionsprotokollat til årsrapporten for 2007, at revisionen var enig i:

"pengeinstituttets måling af udlån og garantier samlet set er foretaget i overensstemmelse med reglerne herfor".

I forlængelse af ledelsens vurdering af det enkelte engagement i Bankens opgørelse af de 10 største engagementer og risikoen herpå, meddeltes i revisionsprotokollatet, at revisor var enig i Bankens måling af hvert af de store engagementer og den foretagne vurdering af risikoen herpå.

Oplysninger om risikoprofil i årsrapport 2007

Koncernens udlån udgjorde ultimo 2007 i alt 4,8 mia. kr. Heraf var udlån til dagsværdi 2,9 mia. kr., der bestod af Bankens pantebrevsbeholdning. Udlån til amortiseret kostpris udgjorde 2 mia. kr., der primært bestod af investeringskreditter. Bankens udlånsvækst var samlet set negativ og udgjorde -13,7 % mod 52,9 % i 2006.

I ledelsesberetningen anførtes:

"Bankens udlån på 4.828 består primært af kreditter mod sikkerhed i værdipapirer og indlån. Alle kreditter og sikkerheder opgøres og overvåges dagligt. Banken gennemgår desuden løbende alle individuelle engagementer med henblik på at identificere eventuelle objektive indikationer på værdiforringelse.

...

- Pantebrevsaktiviteterne har udvist svagere resultat, bl.a. fordi bankens egenbeholdning af pantebreve er strategisk nedbragt med knapt 25 % over året. Derudover har udviklingen på ejendomsmarkedet generelt tilskyndet til større forsigtighed."*

Udlån til ejendomsbranchen udgjorde 79,4 % af de samlede udlån og til private 20,6 %. Om Bankens volumen over for ejendomsrelaterede investeringer oplystes, at disse gennem året var reduceret med ca. 1 mia. kr.

Summen af store engagementer var på 440,8 % af basiskapitalen. De samlede udlån svarede til, at egenkapitalen var udlånt 10 gange. Bankens indlån havde en størrelsesorden på knap 150 mio. kr.

9.4.3 Vurdering årsrapport 2007

Det er vores vurdering, at der ikke er grundlag for at fastslå, at der var indtruffet OIV med væsentlige aktuelle nedskrivningsbehov, der efter gældende regler medførte krav til nedskrivninger i et sådant omfang og på et sådant tidspunkt, at halvårsrapporten og årsrapporten for 2007 var fejlbehæftede.

Vi finder tillige, at Bankens funktion som nichebank med strategisk fokus på ejendomsfinansiering med en høj koncentration på store engagementer og en væsentlig og høj samlet risikoeksponering indenfor ejendoms- og pantebrevssektoren fremgik af halvårsrapporten og årsrapporten for 2007.

Det er således vores vurdering, at halvårsrapporten og årsrapporten for 2007 var retvisende.

9.5 Halvårsrapport og årsrapport 2008

9.5.1 Halvårsrapport for 1. halvår 2008

Det fremgik af halvårsrapporten for 1. halvår 2008, dateret 20. august 2008, at Banken havde realiseret et negativt resultat på -40,4 mio. kr. før skat. Resultatet blev betegnet som

utilfredsstillende og skulle ses i lyset af den fortsatte og intensiverede uro på de finansielle markeder.

I ledelsesberetningen oplystes, at Banken i 1. halvår i særlig grad havde været påvirket af udviklingen på de internationale kapitalmarkeder. På Bankens ejendomsrelaterede engagementer var der således ved udgangen af 1. halvår, hensat og nedskrevet for i alt 28,5 mio. kr. Kursreguleringer var negative og udgjorde -57,9 mio. kr., heraf -20,9 mio. kr. vedrørende ejendomsfinansiering.

Bankens balance var i årets første 6 måneder reduceret med op mod 1 mia. kr. til 6 mia. kr., i vidt omfang gennem reduktion af Bankens udlånsportefølje og beholdning af pantebreve. Bankens solvens udgjorde pr. 30. juni 2008 12,4 %.

Ledelsens forventninger til det samlede resultat for 2008 var på et niveau, der var bedre end halvåret, omend lavere end for 2007.

Oplysningerne om Bankens risikoforhold og -styring svarede indholdsmæssigt til halvårsrapporten for 1. halvår 2007.

Finanstilsynets engagementsgennemgang

Finanstilsynets opfølgningsundersøgelse af Bankens kreditrisiko og værdiansættelse af udlån og tilgodehavender m.v., der fandt sted i løbet af juni/juli 2008, blev endelig afrapporteret på afsluttende møde den 23. september 2008 med Bankens bestyrelse, direktion og revision. Undersøgelsen omfattede blandt andet en gennemgang af alle Bankens engagementer over 30 mio. kr.

Undersøgelsen medførte ikke krav om ændring af Bankens samlede niveau for nedskrivninger. Finanstilsynet afgav påbud om, at Banken skulle foretage nedskrivningsberegninger på alle engagementer, som ved undersøgelsen havde fået karakteren 2c eller 1 og i fornødent omfang indregne risikobeløb ved Bankens fastsættelse af solvensbehov. For de engagementer, hvor Banken vurderede, at der ikke var et nedskrivningsbehov, skulle Banken overfor tilsynet redegøre herfor.

9.5.2 Vurdering halvårsrapport 2008

Det er vores vurdering, at der ikke er et tilstrækkeligt grundlag for at fastslå, at der var indtruffet OIV med væsentlige aktuelle nedskrivningsbehov, der efter gældende regler medførte krav til nedskrivninger i et sådant omfang og på et sådant tidspunkt, at halvårsrapport 2008 i væsentlig grad var fejlbehæftet.

Udviklingen i konjunkturerne på ejendomsmarkedet med faldende priser medførte en forhøjet kreditrisiko og en svækkelse af Bankens kreditbonitet. Forøgelsen i andelen af svage engagementer kunne ikke udledes af oplysningerne om Bankens risikoforhold og -styring, der ikke var ændret i forhold til halvårsrapporten 2007. Efter vores vurdering er det kritisabelt, at oplysningerne om Bankens risikoprofil ikke afspejlede de væsentlige ændringer, der var indtruffet i Bankens risikoforhold som følge af de ændrede konjunkturer.

Vi finder dog ikke tilstrækkeligt grundlag for at konkludere, at halvårsrapporten for 2008 ikke var retvisende.

9.5.3 Årsrapport 2008

Årsrapporten for 2008 blev aflagt den 28. april 2009, hvor Bankens skæbne var beseglet, og en aftale med Finansiell Stabilitet var indgået. Årets resultat udgjorde et underskud på 701 mio. kr., og Bankens egenkapital blev reduceret fra 465 mio. kr. primo 2008 til -186

mio. kr. Balancen var på 4,9 mia. kr., og udlån udgjorde 3,7 mia. kr. Bankens solvens var negativ.

Årsrapporten afspejlede den aktuelle situation. Af interesse for nærværende undersøgelse kan nævnes:

Udlån og nedskrivninger

I resultatet i Bankens årsrapport for 2008 var indregnet nedskrivninger og tab på udlån og tilgodehavender m.v. på 156 mio. kr., heraf individuelle nedskrivninger på 49 mio. kr. og gruppevise nedskrivninger på 107 mio. kr. I kursreguleringer indgik negative kursreguleringer af andre udlån og tilgodehavender til dagsværdi med -374 mio. kr.

Ledelsesberetningen oplyste:

"Der er i regnskabsaflæggelsen for 2008 indregnet nedskrivninger og negative kursreguleringer på bankens udlånsmasse for 1. kvartal 2009 på 200 mio. kr.

Banken har gennem 2008 og 2009 løbende været i kontakt med Finanstilsynet. Ved gennemgangen af bankens engagementer i forbindelse med regnskabsaflæggelsen for 1. kvartal 2009 var banken i tæt kontakt med Finanstilsynet.

...

Særlig risiko og usikkerhed ved måling af engagementer

Krisen i den finansielle sektor og den efterfølgende økonomiske afmatning medfører efter ledelsens vurdering, at usikkerheden og risikoen ved måling af bankens engagementer ved regnskabsaflæggelsen for 2008 er større end i de foregående år.

Målingen af engagementer afhænger bl.a. af målingen af de bagvedliggende sikkerheder, og disse afhænger igen i høj grad af de skønnede afkastkrav primært i ejendomsmarkedet.

Risikoen og usikkerheden vurderes som følge af ovenstående at være betydeligt større end normalt. En fortsat negativ konjunkturudvikling kan føre til yderligere nedskrivninger."

Revisorernes engagementsgennemgang

Det fremgik af revisorernes revisionsprotokollat til årsrapporten for 2008, at de var enige i målingen af udlån og garantier og i opgørelsen af de konstaterede tab og foretagne nedskrivninger, som var forsvarligt opgjort i overensstemmelse med de gældende regler herfor.

Banken indgik den 16. april 2009 rammeaftale med Finansiell Stabilitet A/S. Det oplystes herom i revisionsprotokollatet:

"Dette har medført at banken – trods det forhold, at aftalen først er indgået i 2009 – pr. 31. december 2008 har foretaget regulering af værdien af sine aktiver, således at nettoaktiverne (bortset fra den ansvarlige lånekapital) sættes til en værdi svarende til overdragelsessummen på nul kr."

Revisorerne henviste i revisionspåtegningen i årsrapporten som "Supplerende oplysninger vedrørende forhold i regnskabet" til:

"Uden at det har påvirket vores konklusion, henviser vi til ledelsens beretning, afsnit Særlig risiko og usikkerhed ved måling af engagementer baseret på sikkerhed i ejendomme. Vi er enige i ledelsens beskrivelse af denne særlige risiko og usikkerhed."

9.5.4 Vurdering årsrapport 2008

Årsrapporten for 2008 blev udarbejdet i lyset af den opståede situation, hvor Bankens egenkapital var tabt, og en rammeaftale med Finansiell Stabilitet var indgået.

Vi finder på denne baggrund ikke anledning til at fremkomme med en vurdering af årsrapporten.

9.6 Sammenfattende vurdering

Det er vores vurdering, at årsrapporterne og halvårsrapporterne for 2006 og 2007 har været retvisende, og at der ikke efter gældende regler var grundlag for at fastslå, at der på rapporteringstidspunkterne var indtruffet objektiv indikation for værdiforringelse (OIV) med væsentlige yderligere nedskrivningsbehov end angivet.

Vi finder tillige, at oplysningerne i halvårsrapporterne og årsrapporterne for 2006 og 2007 om Bankens risikoprofil fremgik på en retvisende måde.

For halvårsrapporten for 2008 er det efter vores vurdering kritisabelt, at oplysningerne om Bankens risikoforhold og -styring ikke var ændret i forhold til halvårsrapporten 2007 og dermed ikke afspejlede de væsentlige ændringer, der var indtruffet i Bankens risikoforhold, som følge af de ændrede konjunkturer.

Vi finder dog ikke tilstrækkeligt grundlag for at konkludere, at halvårsrapporten for 2008 ikke var retvisende.

10. HAR BANKENS EKSTERNE REVISION I PERIODEN JANUAR 2006 – APRIL 2009 UDFØRT REVISION I OVERENSSTEMMELSE MED GOD REVISIONSSKIK

10.1 Lovgrundlag og introduktion

Ekstern revision er ved revision af pengeinstitutter underlagt reglerne i FIL og revisionsbekendtgørelsen.

Revisor i undersøgelsesperioden var Deloitte, Statsautoriseret Revisionsaktieselskab, der i forbindelse med ændringen i ejerforholdene i Gudme Raaschou Bank A/S i august 2006 tiltrådte som nyvalgt revisor efter BDO ScanRevision, Statsautoriseret Revisionsaktieselskab.

I undersøgelsesperioden blev afgivet tiltrædelsesprotokollat af 14. august 2006 ("Tiltrædelsesprotokollatet") og årsprotokollater vedrørende årsrapporterne 2006, 2007 og 2008 samt revisionsprotokollat af 27. april 2007 vedrørende indregning af årets løbende overskud i kernekapitalen.

Konklusionen på den udførte revision i 2006, 2007 og 2008 var, at ekstern revision forsynede årsrapporterne med revisionspåtegning uden forbehold og bortset fra 2008 også uden supplerende oplysninger.

Som **bilag 4** er vedlagt "Notat vedrørende uddrag af revisionsprotokollater fra ekstern revision for perioden marts 2007 – april 2009."

Banken havde ingen intern revisionschef.

10.2 Regnskabsåret 2006

10.2.1 Revideret halvårsrapport for 1. halvår 2006

Halvårsrapporten for 1. halvår 2006, dateret 17. august 2006, var forsynet med revisionspåtegning uden forbehold eller supplerende oplysninger.

I Tiltrædelsesprotokollatet oplyste revisionen om udførte arbejder i forbindelse med Bankens ønske om at indregne overskuddet for perioden 1. januar – 30. juni 2006 i kernekapitalen:

"Vi har revideret det perioderegnskab, der er grundlaget for opgørelsen af årets løbende overskud

...

Konklusion

Baseret på vor gennemgang kan vi bekræfte, at:

...

Perioderegnskabet, der er grundlaget for opgørelsen af årets løbende overskud, overholder de principper, som er fastlagt i lov om finansiel virksomhed og i bekendtgørelse om finansielle rapporter for kreditinstitutter og fondsmæglerselskaber m.fl. samt ligeledes selskabets normale regnskabsprincipper."

I Tiltrædelsesprotokollatet anførtes om revisors rapportering:

"I tilslutning til revisionens afslutning vil vi afgive et revisionsprotokollat til årsrapporten, hvori vi i hovedtræk vil redegøre for væsentlige regnskabs – og revisionsmæssige forhold samt udførte revisionsarbejder og konklusionerne herpå."

Revisionen af halvårsregnskabet og konklusionerne i Tiltrædelsesprotokollatet blev imidlertid ikke omtalt i årsprotokollatet.

10.2.2 Årsprotokollat 2006

Revision af kreditområdet

Banken baserede sin strategi for udlånsvirksomhed på fuld sikkerhed. Dette forhold blev også lagt til grund af revisionen ved måling af udlån. Det fremgik således af årsprotokollatet:

"Nedskrivninger skal på denne baggrund foretages dels individuelt og dels på gruppe af udlån med ensartede karakteristika med hensyn til kreditrisiko.

Gudme Raaschou Bank har - bortset fra en pantebrevsportefølje – alene udlån i forbindelse med investeringsengagementer, hvor der i alle tilfælde stilles sikkerhed for det fulde engagement fra kundens side. Den afgivne sikkerhed overvåges på daglig basis af banken, og der foretages dermed en individuel vurdering af, hvor-

vidt der er objektiv indikation for værdiforringelse af de enkelte udlån. Dette har ikke været tilfældet for nogen lån i 2006.

Banken har vurderet, hvorvidt der ved udgangen af 2006 skulle være grundlag for at foretage gruppevise nedskrivninger på de stillede investeringsengagementer. Da alle kreditter, jf. ovenstående, er fuldt sikrede, er der ikke foretaget gruppevis nedskrivning.

Vi er enige i bankens vurdering af behovet for nedskrivninger og hensættelser."

Årsprotokollatet indeholdt ingen kommentarer til Bankens kreditorganisation, risikostyring eller creditsagsbehandling.

Revision af Bankens store engagementer

Det påhvilede revisor i årsprotokollatet på Bankens store engagementer "at angive revisors samlede vurdering af risikoen på hvert enkelt engagement under hensyntagen til samtlige foreliggende forhold", jf. revisionsbekendtgørelsens § 25. Grundlaget for revisors vurdering var en af Banken udarbejdet oversigt over de 10 største engagementer og øvrige engagementer, der oversteg 10 % af basiskapitalen, samt øvrige betydelige engagementer, såfremt disse efter Bankens og/eller revisors vurdering gav anledning til bemærkninger overfor bestyrelsen.

I Bankens oversigt, som gengivet i årsprotokollatet, var alene anført 10 store engagementer, og det var kun disse 10 engagementer revisionen vurderede enkeltvis. Det fremgik imidlertid af Bankens "Opgørelse og indberetning af store engagementer" til Finanstilsynet for 4. kvartal 2006, at yderligere 13 store engagementer udgjorde 10 % eller mere af Bankens basiskapital jf. FIL § 145.

Revisionen afgav i henhold til revisionsbekendtgørelsens § 25 følgende erklæring:

"Instituttets 10 største engagementer, øvrige engagementer, der overstiger 10 pct. af basiskapitalen, samt betydende engagementer i henhold til opgørelse udarbejdet af instituttet er målt korrekt."

Øvrige erklæringer i revisionsprotokollatet

Revisionen afgav "blanke" erklæringer uden forbehold eller supplerende oplysninger, jf. revisionsbekendtgørelsen § 6, herunder blandt andet at:

"Virksomhedens administrative og regnskabsmæssige praksis på væsentlige områder, herunder forretningsgange og interne kontrolprocedurer, er tilrettelagt og fungerer på betryggende vis."

og:

"bogføringen er tilrettelagt på en sådan måde, at den kan danne grundlag for indberetninger, der skal foretages til Finanstilsynet."

Under de uddybende kommentarer til afgivne oplysninger og erklæringer anførtes:

"I henhold til lov om finansiel virksomhed § 71 skal banken have en god administrativ og regnskabsmæssig praksis på væsentlige områder, herunder skriftlige forretningsgange samt fyldestgørende interne kontrolprocedurer.

Det er vores opfattelse, at banken har gode administrative rutiner og betryggende interne kontrolprocedurer på alle væsentlige områder."

Finanstilsynets kritik af årsprotokollatet

På baggrund af Finanstilsynets gennemgang af årsprotokollatet af 2. marts 2007 vedrørende årsrapport 2006 blev revisor ved brev af 11. maj 2007 anmodet om en redegørelse for afgivelsen af erklæringen om Bankens administrative og regnskabsmæssige praksis på væsentlige områder, herunder forretningsgange og interne kontrolprocedurer, jf. § 6, nr. 1 i revisionsbekendtgørelsen. Efter yderligere brevveksling tilkendegav Finanstilsynet ved skrivelse af 6. december 2007 kritik på en række punkter af revisionsprotokollatet og påbød revisor fremover i protokollen at være opmærksom på forhold af den omhandlede karakter ved afgivelse af erklæringer i henhold til § 6 i revisionsbekendtgørelsen. Af referatet af bestyrelsesmødet den 11. december 2007 fremgik, at revisor havde taget Finanstilsynets brev til efterretning.

De nævnte forhold vedrørte blandt andet:

- Manglende skriftlighed i Bankens forretningsgange på pantebrevsområdet, som burde have været afspejlet i revisionens erklæring om ikke at være bekendt med forhold, der stred mod krav i lovgivningen.
- De af Finanstilsynet konstaterede fejl i indberetningen af store engagementer, hvor konsolideringen var mangelfuld, burde have været opdaget af revisionen og have påvirket erklæringen om, hvorvidt bogføringen var tilrettelagt på en sådan måde, at den kunne danne grundlag for pligtige indberetninger til Finanstilsynet.
- De summariske henholdsvis ikke eksisterende forretningsgange på markedsrisikoområdet burde have været opdaget af revisionen og påvirket erklæringen om, hvorvidt Bankens administrative og regnskabsmæssige forretningsgange og interne kontrolprocedurer var tilrettelagt og fungerede på betryggende vis.

Finanstilsynet henviste i sin skrivelse flere steder til den undersøgelse af Banken, der fandt sted i marts 2007, og som førte til en stribe påbud over for Banken, jf. nedenfor under afsnit 9.3.

Herom anførte revisor i en redegørelse af 11. maj 2007 til Finanstilsynet:

"Vi konstaterede endvidere, at de skriftlige forretningsgange generelt trænger til en gennemskrivning, idet disse afspejler, at pantebrevsafdelingen i sin virke under HSH Nordbank ikke har været under dansk tilsyn, og dermed ikke har fokuseret på skriftlige forretningsgange i samme omfang, som man bør gøre nu. Vi har imidlertid ikke fundet anledning til at føre denne bemærkning ind i revisionsprotokollatet, da vi generelt har fundet kontrolniveauet i afdelingen tilfredsstillende. Vi har i stedet – mundtligt i forbindelse med revisionen – viderebragt denne observation til ledelsen af banken og pantebrevsafdelingen".

10.2.3 Vurdering – regnskabsåret 2006

Vi finder det kritisabelt, at revisor ikke selvstændigt foretog en vurdering af, hvilke engagementer, der burde være omfattet af Bankens oversigt over store engagementer, hvorved de manglende engagementer kunne være blevet medinddraget i den risikovurdering, som revisor var pålagt at udføre, og som revisors erklæring omhandlede. Revisor foretog således kun

en vurdering af de 10 største engagementer, uanset yderligere 13 engagementer oversteg 10 % grænsen.

Vi finder det endvidere kritisabelt, at der i årsprotokollatet ikke var anført kommentarer eller advarende bemærkninger om Bankens kreditorganisation, kreditsagsbehandling eller overvågning af kreditrisiko, uanset at Banken var etableret med en stor udlånsportefølje inden for pantebrevsmarkedet og uden en sædvanlig kreditorganisation og derfor stod over for betydelige udfordringer. Revisionens arbejdshandlinger, der i årsprotokollatet var grundlaget for de afgivne "blanke" erklæringer i medfør af revisionsbekendtgørelsen § 6 om Bankens administrative og regnskabsmæssige praksis på væsentlige områder, herunder de betryggende forretningsgange og interne kontrolprocedurer, forholdt sig således ikke til de væsentlige mangler, der fremgik af Finanstilsynets undersøgelse ganske kort tid efter, og som førte til påbud over for såvel Banken som revisor.

Det er vores vurdering, at revisionen ved afgivelse af revisionsprotokollatet vedrørende årsrapport 2006 ikke har levet op til den standard, der må forventes af Bankens revisor, og at revisor har overtrådt god revisionskik. Vi anser dog ikke forholdet for at være ansvarspådragende overfor Banken. Vi lægger i denne forbindelse vægt på, at bestyrelsen vidste eller burde have vidst, at Banken ved omstruktureringen primo 2006 blev etableret uden en sædvanlig bankmæssig kreditorganisation.

10.3 Regnskabsåret 2007

10.3.1 Finanstilsynets undersøgelse af kreditområdet i marts 2007

Finanstilsynet foretog ordinær undersøgelse af Banken i løbet af marts 2007. Afrapporteringsmøde med bestyrelse, direktion og revision fandt sted den 26. april 2007, og rapporten fremsendtes den 13. juni 2007, jf. afsnit 7.

I rapporten konstaterede Finanstilsynet, at Banken manglede skriftlige forretningsgange på blandt andet kreditområdet, at der forelå mangelfuld kreditstyring, manglende interne kontrolforanstaltninger, utilstrækkelig rapportering på kreditområdet til bestyrelsen, generelle fejl og mangler i indberetning til Finanstilsynet af alle store engagementer, stor koncentration på ejendomssektoren og stor koncentration på store engagementer m.v.

Finanstilsynet udstedte på denne baggrund en række påbud til Banken, ligesom der blev afgivet risikooplysninger.

10.3.2 Årsprotokollat 2007, dateret 5. marts 2008

Finanstilsynets rapport af 13. juni 2007

Som led i den udførte revision foretog revisionen stikprøvevis kontrol af Bankens oplysninger om, at man med enkelte undtagelser mente at have efterlevet alle Finanstilsynets påbud og taget stilling til alle risikooplysninger.

Af revisors opsummering af bemærkninger fremgik det, at der var to åbentstående påbud ultimo 2007 vedrørende henholdsvis gruppevis nedskrivninger på udlån og sikring af, at pantebreve, der var forudsat solgt i forbindelse med en bevilling, rent faktisk blev afhændet.

Revision af kreditområdet

Om Bankens pantebrevsportefølje og individuelle og gruppevis nedskrivninger ultimo 2007 oplystes i revisionsprotokollatet:

"Pantebrevsområdet

Det danske pantebrevsmarked har været omtalt i medierne i løbet af 2007, ligesom Finanstilsynet har rettet henvendelse til banken for at rekvirere bankens redegørelse for en række enkeltengagementer samt bankens pantebrevsportefølje som sådan.

Som følge heraf har vi øget revisionsindsatsen på pantebrevsområdet. Baseret på den udførte revision er vi enige i værdiansættelsen af pantebrevsporteføljen.

Individuelle og gruppevise nedskrivninger

Gudme Raaschou Bank har – bortset fra pantebrevsporteføljen, der måles til dagsværdi – alene udlån i forbindelse med investeringsengagementer, hvor kunden i alle tilfælde stiller sikkerhed for det fulde engagement. Den afgivne sikkerheds værdi overvåges på daglig basis af banken, og der foretages dermed en individuel vurdering af, hvorvidt der er objektiv indikation for værdiforringelse af de enkelte udlån. Ved udgangen af 2007 er der nedskrevet individuelt på ét lån.

Banken vurderede, hvorvidt der ved udgangen af 2006 skulle være grundlag for at foretage gruppevise nedskrivninger på de stillede investeringsengagementer. Da alle kreditter, jf. ovenstående, er fuldt sikrede, blev der ikke foretaget gruppevis nedskrivning.

I forbindelse med Finanstilsynets besøg konstaterede tilsynet, at bankens model for gruppevise nedskrivninger ikke var dokumenteret i overensstemmelse med regnskabsreglerne."

Revisorerne gennemgik den af Banken herefter udarbejdede model for gruppevise nedskrivninger og konstaterede ved gennemgangen fortsat flere uafklarede forhold og konkluderede i revisionsprotokollatet:

"Vi er enige med banken i, at der ikke er behov for gruppevise nedskrivninger. Vi finder imidlertid ikke, at de gruppevise nedskrivninger er dokumenteret i overensstemmelse med regnskabsreglerne. Dette har medført, at vi har anført en bemærkning herom i afsnit 5.6."

Revision af Bankens store engagementer

I lighed med 2006 indeholdt Bankens oversigt over Bankens store engagementer som gengivet i årsprotokollatet alene 10 engagementer. Det fremgik imidlertid af Bankens "Opgørelse og indberetning af store engagementer" til Finanstilsynet for 4. kvartal 2007, at yderligere 16 store engagementer udgjorde 10 % eller mere af Bankens basiskapital, jf. FIL § 145.

Revisionen afgav i henhold til revisionsbekendtgørelsens § 25 følgende erklæring:

"Instituttets 10 største engagementer, øvrige engagementer, der overstiger 10 pct. af basiskapitalen, samt betydende engagementer i henhold til opgørelse udarbejdet af instituttet er målt korrekt."

Øvrige erklæringer i revisionsprotokollatet

For 2007 afgav revisor i årsprotokollatet standarderklæringer og oplysninger vedrørende administrativ og regnskabsmæssig praksis, bogføringens tilrettelæggelse, m.v. med enslydende indhold som i 2006, herunder:

"I henhold til lov om finansiel virksomhed § 71 skal banken have en god administrativ og regnskabsmæssig praksis på væsentlige områder, herunder skriftlige forretningsgange samt fyldestgørende interne kontrolprocedurer.

Det er vores opfattelse, at banken har gode administrative rutiner og betryggende interne kontrolprocedurer på alle væsentlige områder."

10.3.3 Vurdering – regnskabsåret 2007

Vi finder det kritisabelt, at revisor ikke forholdt sig til grundlaget for Bankens opgørelse af store engagementer, hvorved yderligere 16 engagementer ville være blevet inddraget i revisors vurdering og omfattet af erklæringen om Bankens største engagementer og således være blevet rapporteret til bestyrelsen.

Revisionen redegjorde for Bankens implementering af Finanstilsynets påbud og efterprøvede ved stikprøvevis kontrol Bankens oplysninger. Bortset fra, at der udestod to åbentstående bemærkninger vedrørende tilsynets påbud, fremkom revisor ikke med yderligere kommentarer eller bemærkninger. Revisors protokollat til årsrapport 2007 vedrørende kreditområdet indeholdt standarderklæringer om, at Banken efter revisors opfattelse havde gode administrative rutiner og betryggende interne kontrolprocedurer på alle væsentlige områder, ligesom det bemærkedes, at revisionsindsatsen på pantebrevsområdet var øget.

Under hensyntagen til at Finanstilsynet i sommeren 2008 konstaterede en række mangler ved kreditstyringen, kan det undre, at revisor, uanset sin øgede indsats, ikke identificerede disse mangler i forbindelse med afgivelse af årsprotokollatet.

Det er vores samlede vurdering, at vores kritik ikke indebærer, at revisor har overtrådt god revisionsetik.

10.4 Regnskabsåret 2008

10.4.1 Finanstilsynets opfølgende undersøgelse i juni/juli 2008

Finanstilsynet foretog opfølgende undersøgelse af Banken i juni/juli 2008. Endelig afrapportering med deltagelse af Bankens bestyrelse, direktion og revision fandt sted den 23. september 2008. Rapport om undersøgelsens konklusioner blev fremsendt til Bankens bestyrelse, direktion og revision den 9. oktober 2008, jf. afsnit 7.

I rapporten konstaterede Finanstilsynet, at der var væsentlige bemærkninger til Bankens kreditstyring, herunder en aktuel større risiko på en række engagementer, men også at der siden undersøgelsen i 2007 var gjort betydelige tiltag for at rette op på forholdene med væsentlige forbedringer af Bankens administrative praksis på kreditrisikoområdet.

Det fremgik af rapporten:

"Tilsynet bemærkede ved undersøgelsen, at bankens grundlag for at yde pantebrevsudlån eller anvende pantebreve som sikkerhedsstillelse ofte er mangelfuldt."

Finanstilsynet konstaterede, at Banken havde en betydelig stigning i restancer på pantebreve – både i egenbeholdning og i pantebreve stillet som sikkerhed overfor Banken. Finanstilsynet havde ikke bemærkninger til værdiansættelsen, men pålagde bestyrelsen at sikre:

"forretningsgange for bevilling, etablering af faciliteter og dokumenter, opfølgning på overtræk m.v. og rapportering bliver efterlevet, jf. Vejledningen pkt. 126. Banken skal fastlægge mål, procedurer og kontroller, der i tilstrækkeligt omfang sik-

rer, at pantebreve med restance inden rimelig tid omfattes af sædvanlig inkasso-procedure – eller udgår af sikkerhedsgrundlaget (påbud)."

På det afsluttende møde den 23. september 2008 blev Bankens grundlag for at yde pantebrevsudlån eller anvende pantebreve som sikkerhedsstillelse drøftet. Af rapporten fremgik, at Banken på mødet tilkendegav, at man ikke var enig i, at grundlaget ofte var mangelfuldt, idet der dog kunne være tilfælde, hvor yderligere information kunne være ønskelig.

10.4.2 Årsprotokollat 2008

Årsprotokollatet blev afgivet på et tidspunkt, hvor Bankens skæbne var beseglet.

Årsrapporten afspejlede den aktuelle situation, og tilsvarende gjorde sig gældende for revisionsprotokollatet.

Af interesse for nærværende undersøgelse kan nævnes, at revisor under "Aftale med Finansiell Stabilitet A/S" anførte:

"Den indgåede aftale har medført, at banken i forbindelse med regnskabsafslutningen har foretaget ekstraordinære, negative kursreguleringer af pantebreve med i alt 245 mio. kr. samt ekstraordinære nedskrivninger af udlån med 100 mio. kr. Disse ekstraordinære kursreguleringer og nedskrivninger er ikke henført til individuelle pantebreve eller udlån, men er at opfatte som reguleringsposter, der medfører at nettoværdien af de aktiver og forpligtelser, der forventes overført til Finansiell Stabilitet A/S, regnskabsmæssigt får en værdi svarende til den aftalte overdragelsessum på nul kr."

Om forøgede nedskrivninger på udlån og kursreguleringer af pantebreve oplystes:

"Vores gennemgang af de foretagne nedskrivninger har ikke givet anledning til bemærkninger, og det er derfor sammenfattende vores opfattelse, at bankens nedskrivninger pr. 31. december 2008 er forsvarligt opgjort i overensstemmelse med reglerne herfor."

Som følge af den forøgede usikkerhed har vi dog anført en supplerende oplysning i revisionspåtegningen i årsrapporten, hvor denne usikkerhed fremhæves."

10.4.3 Vurdering – regnskabsåret 2008

I lyset af at Bankens skæbne var beseglet, da årsprotokollatet blev afgivet, har vi ikke fundet anledning til at fremkomme med en vurdering.

10.5 Samlet konklusion

Det er vores vurdering, at Bankens revision ved afgivelse af årsprotokollat for 2006 har overtrådt god revisionsskik, men at der ikke foreligger et ansvarsgrundlag overfor Banken.

11. HAR DIREKTIONEN HANDLET ANSVARSPÅDRAGENDE OVERFOR BANKEN?

11.1 Retsgrundlaget

11.1.1 Det generelle retsgrundlag

Direktionens ansvar og pligter fastlægges som udgangspunkt på baggrund af den dagældende ASL § 54, jf. FIL § 84. Herefter påhviler det direktionen i forening med bestyrelsen at forestå ledelsen af Bankens anliggender. Direktionen varetager den daglige ledelse af Banken og skal derved følge de retningslinjer og anvisninger, som bestyrelsen har givet. Den daglige ledelse omfatter ikke dispositioner, der efter selskabets forhold er af usædvanlig art eller stor betydning. Sådanne dispositioner kan direktionen kun foretage efter særlig bemyndigelse fra bestyrelsen, medmindre bestyrelsens beslutning ikke kan afventes uden væsentlig ulempe for selskabets virksomhed. Bestyrelsen skal i så fald snarest muligt underrettes om den truffne disposition.

Reglerne i den dagældende ASL § 54 suppleres af reglerne i FIL. Den nærmere arbejdsdeling mellem direktion og bestyrelsen fastlægges i den såkaldte § 70-instruks. Af FIL § 71 fremgår endvidere, at:

"En finansiel virksomhed skal have

- 1. effektive former for virksomhedsstyring,*
- 2. en klar organisatorisk struktur med veldefineret, gennemskuelig og konsekvent ansvarsfordeling,*
- 3. en god administrativ og regnskabsmæssig praksis,*
- 4. skriftlige forretningsgange på alle væsentlige aktivitetsområder,*
- 5. effektive procedurer til at identificere, forvalte, overvåge og rapportere om de risici, virksomheden er eller kan blive udsat for,*
- 6. de ressourcer, der er nødvendige for den rette gennemførelse af dens virksomhed, og anvende disse hensigtsmæssigt,*
- 7. procedurer med henblik på adskillelse af funktioner i forbindelse med håndtering og forebyggelse af interessekonflikter,*
- 8. fyldestgørende interne kontrolprocedurer og*
- 9. betryggende kontrol- og sikringsforanstaltninger på it-området."*

Overtrædelse af FIL §§ 70-71, stk. 1 straffes med bøde, jf. FIL § 373, stk. 2. Direktionens erstatningsansvar vurderes på baggrund af den almindelige erstatningsretlige culpanorm.

11.1.2 Bestyrelsens instrukser til direktionen

I kreditinstruks af 4. september 2006 anførtes det generelt om direktionens pligter:

"1.0 Overordnet ledelsesinstruks

- 1.1. Direktionen varetager den daglige ledelse af banken. Det påhviler således direktionen at sikre et fornuftigt forhold mellem afkast og risiko.*
- 1.2. Direktionen udarbejder, under hensyn til lov om finansiel virksomhed kapitel 10 og 11 samt Finanstilsynets vejledninger i henhold til samme lovs § 71, nødvendige og hensigtsmæssige retningslinier og bemyndigelser til bankens enkelte afdelinger for den praktiske gennemførelse af de af bestyrelsen vedtagne retningslinier.*
- 1.3. Bankens daglige virksomhed omfatter ikke dispositioner, som efter bankens forhold er af usædvanlig karakter eller størrelse eller dispositioner, som uanset deres karakter eller størrelse i væsentligt omfang kan påvirke opgørelsen*

af bankens solvens eller likviditet efter lov om finansiel virksomhed kapitel 10 og 11.

1.4. *Dispositioner efter 1.3. skal forelægges den samlede bestyrelse til forudgående godkendelse. Til dispositioner, som skal besluttes eller godkendes af bestyrelsen, hører bl.a.:*

...

- *Gennemgang og vurdering af større engagementer, samlet risiko herunder risikokoncentrationer.*

...

1.5. *Direktionen er over for bestyrelsen ansvarlig for, at banken i sin daglige virksomhed opfylder kravene i lov om finansiel virksomhed, aktieselskabsloven samt øvrige for banken gældende bestemmelser. Direktionen skal inden for rammerne heraf sikre overholdelsen af de i denne instruks givne retningslinier.*

1.6. *Bestyrelsen skal efter behov og mindst en gang om året revurdere og eventuelt ajourføre denne instruks."*

Den overordnede ledelsesinstruks var enslydende i de senere reviderede udgaver af kreditinstruksen, idet der dog den 27. august 2007 indføres et nyt punkt 1.6. om meddelelse af risikogrænser til bestyrelsen i Bankens datterselskaber.

11.2 Administrerende direktør Flemming Jensen

I dette afsnit vil det blive vurderet, om Bankens administrerende direktør Flemming Jensen har handlet ansvarspådragende over for Banken, og om hans handlinger og undladelser har været en medvirkende årsag til Bankens tab.

Flemming Jensen, der i en årrække var filialbestyrer i HSH Filialen og chef for HSH Nordbanks nordiske aktiviteter, tiltrådte som administrerende direktør i Banken den 30. december 2005 og fratrådte den 7. juli 2009.

Som det fremgår af afsnit 5, var hovedårsagen til Bankens sammenbrud primo 2009 Bankens høje risikoprofil, ligesom den mangelfulde kreditorganisation, kreditstyring og kreditsagsbehandling kan have været en medvirkende årsag.

11.2.1 Bankens høje risikoprofil

Banken blev i forbindelse med omstruktureringen og tilkøbet af pantebrevsaktiviteterne ultimo 2005/primo 2006 født med en høj risikoprofil i form af en stor risikokoncentration inden for pantebreve i fast ejendom og en stor andel af store engagementer i forhold til Bankens egenkapital.

Det er vores vurdering, at Bankens risikoprofil, herunder antallet af meget store engagementer inden for samme branche, i hele perioden har været særdeles høj i forhold til Bankens kapitalforhold, men vi finder ikke grundlag for at kritisere Flemming Jensen for en ansvarspådragende adfærd i denne sammenhæng. Risikoprofilen var kendt og tiltrådt af Bankens bestyrelse og fremgik af Bankens årsrapporter.

11.2.2 Bankens kreditorganisation, kreditstyring og kreditsagsbehandling

Som det fremgår af afsnit 5, kan Bankens mangelfulde kreditorganisation, kreditstyring og kreditsagsbehandling have været en mindre medvirkende årsag til Bankens sammenbrud.

Bankens høje risikoprofil, herunder den store koncentration af meget store udlån inden for ejendomssektoren, krævede en betydelig ledelsesmæssig fokus på, om kreditorganisationen var i stand til at håndtere den "medfødte" portefølje og de nye udlån på en bankmæssig forsvarlig måde. Det ledelsesmæssige ansvar herfor påhvilede Flemming Jensen som Bankens administrerende direktør.

Det er vores vurdering, at Flemming Jensen ikke i tilstrækkelig grad har haft ledelsesmæssig fokus på at sikre, at Bankens kreditorganisation, interne retningslinjer og forretningsgange blev indrettet til at håndtere Bankens udlåns- og kreditrisici på en bankmæssig forsvarlig måde.

Bankens ny erhvervede aktiviteter blev primo 2006 omfattet af dansk tilsyn og de omfattende krav, der er indeholdt i FIL. Banken burde tidligere end sket have fokuseret på de manglende eller mangelfulde retningslinjer og have sikret sig, at Bankens kreditstyring og kreditsagsbehandling levede op til kravene herom.

Det er vores vurdering, at hovedansvaret for den mangelfulde kreditorganisation, kreditstyring og kreditsagsbehandling påhviler Flemming Jensen som Bankens administrerende direktør.

Vi finder det blandt andet kritisabelt, at Flemming Jensen har undladt

- at** drage omsorg for, at Bankens kreditpolitik og interne retningslinjer blev implementeret tidligere end sket,
- at** drage omsorg for, at Banken fik etableret en kreditorganisation, der kunne sikre en bankmæssig forsvarlig kreditstyring og kreditsagsbehandling, samt
- at** føre et forsvarligt tilsyn med Bankens kreditsagsbehandling og opfølgende kontrol af Bankens udlånsengagementer.

Det er vores vurdering, at Flemming Jensen ved sine handlinger og undladelser har overtrådt dagældende aktieselskabslovs § 54 og FIL § 71, og at han er ansvarlig over for Banken herved. Vi finder det dog tvivlsomt, om nogen del af Bankens tab er forårsaget heraf. Vi finder som tidligere nævnt, at hovedårsagen til Bankens sammenbrud var Bankens risikoprofil og ejendomsmarkedets negative udvikling/finanskrisen, og at den mangelfulde kreditsagsbehandling m.v. kun kan have været en mindre medvirkende årsag.

Vi kan på det foreliggende grundlag ikke anbefale, at Pantebrevsselskabets bestyrelse anlægger en erstatningssag mod Flemming Jensen.

12. HAR BESTYRELSEN HANDET ANSVARSPÅDRAGENDE OVERFOR BANKEN?

12.1 Indledning

Ansvarsvurderingen for bestyrelsen er på samme måde som for direktionen fokuseret på Bankens høje risikoprofil samt den mangelfulde kreditorganisation, kreditstyring og kreditsagsbehandling.

12.2 Retsgrundlaget

Bestyrelsens ansvar og pligter fastlægges som udgangspunkt på baggrund af den dagældende ASL § 54, jf. FIL § 84. Det påhviler bestyrelsen at varetage den overordnede ledelse af Banken. Bestyrelsen har specifikt pligt til at sørge for en forsvarlig organisation af Bankens virksomhed, at tage stilling til, om Bankens kapitalberedskab til enhver tid er forsvarligt i forhold til Bankens drift samt at påse, at bogføring og formueforvaltning kontrolleres på en efter selskabets forhold tilfredsstillende måde.

Reglerne i den dagældende ASL § 54 suppleres af reglerne i FIL. Ifølge FIL § 70 skal bestyrelsen udfærdige skriftlige retningslinjer for de væsentligste aktivitetsområder, hvori arbejdsfordelingen mellem bestyrelsen og direktionen fastlægges, den såkaldte § 70-instruks. I FIL § 71 er der som nævnt ovenfor under afsnit 10.1.1 en række pligtmæssige forretningsgange, der skal iagttages af finansielle virksomheder.

Overtrædelse af FIL §§ 70-71, stk. 1 straffes med bøde, jf. FIL § 373, stk. 2. Bestyrelsens erstatningsansvar vurderes på baggrund af den almindelige erstatningsretlige culpanorm. Ansvarsvurderingen skal foretages konkret for hvert bestyrelsesmedlem.

I det følgende er ordet "bestyrelse" anvendt som et samlebegreb for hele bestyrelsen eller enkeltmedlemmer af denne.

12.3 Bankens høje risikoprofil

Bankens nye bestyrelse "arvede" i august 2006 Bankens høje risikoprofil, som den var ved årsskiftet 2005/2006 og ved tilkøbet af investeringsporteføljen i april 2006. I forbindelse med erhvervelsen af aktiemajoriteten i 2006 blev der af køber foretaget en juridisk og økonomisk due diligence.

Den høje risikoprofil med en koncentration af udlånsporteføljen næsten udelukkende på pantebreve og fast ejendom, og med en meget høj koncentration på store udlånskunder, er ikke i sig selv uforsvarlig og ansvarspådragende, men ligger efter vores vurdering inden for de forretningsmæssige risici, som en bestyrelse kan beslutte.

Vi har ved vurderingen tillagt det nogen vægt, at Bankens kreditpolitik var baseret på princippet om fuld sikkerhed samt tillige selvskyldnerkaution ved investeringskreditter. Vi har endvidere tillagt det vægt, at det af bestyrelsesprotokollen og det øvrige foreliggende materiale fremgår, at bestyrelsen, i hvert fald i perioden efter Finanstilsynets afrapportering i 2007, på passende vis har fulgt Bankens kreditrisici, herunder de store engagementer, og at bestyrelsen har draget omsorg for, at manglende retningslinjer og kontrolprocedurer blev implementeret.

Vi har også tillagt det vægt, at bestyrelsen næppe har haft kendskab til, at omfanget af store engagementer i 2006 var større end angivet i Bankens indberetninger til Finanstilsynet, idet Banken først efter Finanstilsynets undersøgelse i marts 2007 fik styrket sine procedurer således, at en identifikation af kreditmæssigt sammenhængende store engagementer og konsolideringen heraf kunne finde sted. Dette førte til, at omfanget af store engagementer steg betydeligt i 2007, uanset at Bankens basiskapital var blevet forøget med det realiserede overskud for 2006 og en ny supplerende kapital.

Hertil kommer, at revisor i årsrevisionsprotokollaterne for 2006 og 2007 alene har medtaget de 10 største engagementer, uanset at der var flere engagementer, der oversteg 10 % af Bankens basiskapital.

12.4 Den mangelfulde kreditororganisation, kreditstyring og kreditsagsbehandling

Bankens høje risikoprofil forudsætter, at kreditstyringen og sagsbehandlingen følger Bankens retningslinjer herfor, at retningslinjerne er fyldestgørende, og at Banken i sin kreditsagsbehandling følger sædvanlig god bankpraksis. Den forudsætter endvidere i særlig grad, at Bankens kreditororganisation er i stand til at håndtere Bankens mange og store udlån i såvel bevillingsfasen som i den efterfølgende kontrol. Som nævnt i afsnit 5 var disse forudsætninger ikke opfyldte.

Som udgangspunkt må en bestyrelse kunne forlade sig på, at de nævnte forudsætninger vil blive respekteret og opfyldt af Bankens direktion og ledende medarbejdere, og at direktionen vil orientere bestyrelsen, såfremt disse forudsætninger ikke længere er til stede, eller at Banken på anden måde er udsat for en særlig kreditrisiko. Vi har ikke tilstrækkeligt grundlag for at antage, at bestyrelsen var eller burde være bekendt med manglerne ved kreditororganisationen, herunder den mangelfulde kreditstyring og kreditsagsbehandling i et sådant omfang, at der foreligger et ansvarspådragende forhold overfor Banken. Revisor medtog i sine årsprotokollater for 2006 og 2007 ikke nogen advarsel herom, men havde tværtimod efterladt bestyrelsen med et indtryk af, at forholdene var betryggende.

For så vidt angår Finanstilsynets mange påbud og risikoplysninger ved undersøgelsen i 2007 har vi ved vurderingen af bestyrelsens ansvar tillagt det vægt, at Bankens ledelse i efteråret 2007 meddelte Finanstilsynet, at alle forhold var blevet afklaret, og at dette - bortset fra to i denne sammenhæng mindre væsentlige forhold - også blev bekræftet af revisor i årsprotokollatet for 2007. På samme måde bekræftede revisionen i såvel revisionsprotokollen for 2006 som for 2007, at Banken havde gode administrative rutiner og betryggende interne kontrolprocedurer på alle væsentlige områder, og at udlånene var målt korrekt.

12.5 Samlet vurdering

Det er vores vurdering, at der ikke foreligger et ansvarsgrundlag for bestyrelsens enkelte medlemmer i forhold til Banken.

København, den 29. oktober 2010

Mogens Skipper-Pedersen

Henrik Stenbjerre